

Уряд Республіки Хорватія

**Витяги з
Національної стратегії створення
умов, сприятливих для розвитку
громадянського суспільства
з 2012 до 2016 року**

м.Загреб, червень 2012 року

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
1 ВСТУП.....	4
2 БАЗА ЦІННОСТЕЙ ВІДНОСИН МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ.....	5
3 РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ХОРВАТІЇ	6
4 СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ.....	11
I ІНСТИТУЦІЙНА БАЗА ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	12
ЦІЛІ	16
ЗАХІД 1 ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІСНУЮЧИХ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ ТА МОДЕЛЕЙ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ.....	16
ЗАХІД 2 ВДОСКОНАЛЕННЯ ІСНУЮЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ ДЛЯ РІВНОГО РОЗВИТКУ ОГС В УСІХ ЧАСТИНАХ ХОРВАТІЇ.....	19
ЗАХІД 3 ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	19
ЗАХІД 4 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОЇ ТА ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ РОЗПОДІЛУ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ СЕРЕД СУСПІЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬСЯ ОГС.....	19
ЗАХІД 5 ВСТАНОВЛЕННЯ ПРОЗОРОЇ ПРОЦЕДУРИ РОЗПОДІЛУ ПРИМІЩЕНЬ, ЩО ЗНАХОДЯТЬСЯ У ВОЛОДІННІ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ САМОВРЯДУВАННЯ СЕРЕД ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З МЕТОЮ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ СУСПІЛЬНОГО ЗНАЧЕННЯ	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 6 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІТИЧНОЇ БАЗИ МОНІТОРИНГУ ПРОГРЕСУ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У РЕСПУБЛІЦІ ХОРВАТІЯ.....	Помилка! Закладку не визначено.
II ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ПАРТИСИПАТИВНА ДЕМОКРАТІЯ	19
ЗАХІД 7: ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ОРГАНІЗАЦІЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОЦЕДУРАХ ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНІВ ТА ІНШИХ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ	24
ЗАХІД 8: ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ НА ПРАКТИЦІ.....	25
ЗАХІД 9: ЗАСНУВАННЯ УЧБОВИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ЧИНОВНИКІВ ТА ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ НА ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ ЗАДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ ІЗ ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 10 ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ НА СИСТЕМАТИЧНІЙ ОСНОВІ ГРОМАДСЬКОЇ ОСВІТИ НА УСІХ РІВНЯХ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ.....	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 11 ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЗАЦІЯМ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА, ЯКІ СПРИЯЮТЬ РОЗВИТКУ ПАРТИСИПАТИВНОЇ ДЕМОКРАТІЇ В СВОЇ ПРОГРАМАХ, ТА ЗАБЕЗПЕЧИТИ НЕОБХІДНІ УМОВИ ДЛЯ ЇХ ОЦІНКИ.....	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 12 ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДО СИСТЕМИ ДОСВІТИ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ, НАЦІЛЕНИХ НА ЗДОБУТТЯ ЗНАТЬ, ВІДНОШЕННЯ ТА ЦІННОСТЕЙ ЩОДО ВОЛОНТЕРСТВА.....	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 13 ПОКРАЩЕННЯ УМОВ ДЛЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕПРИБУТКОВИХ МЕДІА... не визначено.	Помилка! Закладку не визначено.
III ЗМІЦНЕННЯ РОЛІ ОГС З МЕТОЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	25

ЦІЛІ	30
ЗАХІД 14 ЗАКЛАДАННЯ ВИСОКОЯКІСНОЇ БАЗИ ДЛЯ СТАЛОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	30
ЗАХІД 15: СПРИЯННЯ РОЗРОБЦІ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ В ОРГАНІЗАЦІЯХ/ІНСТИТУЦІЯХ, ЩО НАДАЮТЬ СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ.....	31
ЗАХІД 16: ЗМІЦНЕННЯ РОЛІ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У СФЕРІ ОСВІТИ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 17: ЗАОХОЧЕННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В ОРГАНІЗАЦІЯХ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 18: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОСТІ ІНІЦІАТИВ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 19: ПІДВИЩЕННЯ ОБІЗНАНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЩОДО РОЛІ ОГС У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 20: ПРОСУВАННЯ РОЛІ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ІННОВАЦІЙ.....	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 21 ЗАОХОЧЕННЯ ВКЛАДУ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДО СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ.....	32
IV Робота громадянського суспільства та подальший розвиток у міжнародному контексті	32
ЗАХІД 22: ПРОВЕДЕННЯ КОНСУЛЬТАЦІЙ ТА ОБМІН ІНФОРМАЦІЄЮ З ОГС У МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ ТА ПІДТРИМКА ЇХ ЗАЛУЧЕННЯ ДО РОБОТИ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 23: ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ ОГС У ПРОЦЕСІ ВСТУПУ ХОРВАТІЇ ДО ТА ЧЛЕНСТВА У ЄС	35
ЗАХІД 24: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ГРОМАДЯН ЩОДО ПРОЦЕСУ ВСТУПУ ХОРВАТІЇ ДО ТА ЧЛЕНСТВА У ЄС	36
ЗАХІД 25: АКТИВНЕ ЗАЛУЧЕННЯ ПРЕДСТАВНИКІВ ОГС ДО РОЗРОБКИ ПРОГРАМ ТА ПІДГОТОВКИ ДО ВИКОРИСТАННЯ СТРУКТУРНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЄС	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 26: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ОГС У ПРОЦЕДУРАХ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ТА МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦИХ РІШЕНЬ ЗА УМОВАМИ ЧЛЕНСТВА ЄС ТА ЗАОХОЧЕННЯ СПІВПРАЦІ МІЖ ХОРВАТСЬКИМИ ОГС ТА ОГС ЄС	Помилка! Закладку не визначено.
ЗАХІД 27: НАРОЩУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ОГС ТА ВКЛЮЧЕННЯ ЇХ ДО РОЗРОБКИ ПРОГРАМ, РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗВІТУВАННЯ ЩОДО МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У СФЕРІ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	Помилка! Закладку не визначено.
ДОДАТОК	Помилка! Закладку не визначено.
Вступ.....	Помилка! Закладку не визначено.
Загальний огляд виконання Операційного плану	Помилка! Закладку не визначено.
Досягнення, виклики і рекомендації за результатами виконання заходів Операційного плану з реалізації Національної стратегії за главами	Помилка! Закладку не визначено.

ПЕРЕДМОВА

Національна стратегія створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства з 2012 до 2016 року була затверджена на сесії Парламенту Хорватії 12 липня 2012 року. Стратегічно цей документ визначає політику Уряду Хорватії щодо зміцнення законодавчої, фінансової та інституційної системи підтримки організацій громадянського суспільства. З одного боку ОГС є дуже важливим елементом соціально-економічного розвитку Республіки Хорватія, а з іншого – вони є важливими партнерами у формуванні та реалізації політики Європейського Союзу.

Текст *Національної стратегії* складається з чотирьох основних частин, а саме: база цінностей відносин між державою та громадянським суспільством; огляд розвитку громадянського суспільства у Хорватії; цілі *Національної стратегії*, заходи та діяльність; а також реалізація *Національної стратегії*. В кінці стратегії надається глосарій, де більш детально роз'яснюються ключові терміни, використані у тексті документу. Базові сфери, що охоплює *Національна стратегія*, включають наступні: інституційна база підтримки розвитку громадянського суспільства, громадянське суспільство та партисипативна демократія, зміцнення ролі ОГС у соціально-економічному розвитку та подальший розвиток громадянського суспільства у міжнародному контексті. Цілі в рамках *Національної стратегії* розподілено по кожній з чотирьох сфер, як і заходи та дії по їх реалізації. На кожну дію або діяльність встановлено відповідні виконавчі органи та співвиконавчих партнерів, крім того встановлено також строки виконання та джерела фінансування, необхідні для їх реалізації. Вказуються й показники з моніторингу та оцінки, що сприятиме оцінці прогресу у реалізації встановлених цілей. В документі всього наведено 26 цілей, 27 заходів та 91 дія з їх реалізації.

Процес підготовки *Національної стратегії* базувався на найвищих стандартах з надання інформації, проведення консультацій, участі та партнерства із ОГС на усіх етапах її розробки. На протязі багатьох місяців, вже на найперших етапах встановлення пріоритетних цілей та сфер впливу стратегії, в рамках робочих груп та підгруп, численних громадських слухань, консультацій та обговорень, понад 200 ОГС з усіх частин Хорватії зробили свій вклад у розробку остаточної версії *Національної стратегії*, як і представники багатьох державних адміністративних установ, місцевих та регіональних органів самоврядування, академічних кіл та бізнес сектору. Завдяки такому широкому колу учасників, залучених до розробки документу, ми можемо з упевненістю заявляти, що він є справжнім консенсусом, досягнутим між ключовими соціально зацікавленими сторонами, щодо кроків, необхідних для покращення умов роботи ОГС у Хорватії, а також щодо бачення, яке усі поділяють, стосовно того, як має виглядати прогрес громадянського суспільства у наступні п'ять років.

АБРЕВІАТУРИ

1 ВСТУП

Створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства є однією з заходів та передумов демократії та стабільності політичної системи будь-якої країни. Концепція єдності та співпраці між державними органами влади та громадянським суспільством у створенні, реалізації та моніторингу державної політики, тобто є безпосередньо в інтересах суспільства, бачиться однією з фундаментальних характеристик сучасної держави, що має на меті служити своїм громадянам. Республіка Хорватія однією із перших країн Центральної та Південно-східної Європи перейшла на систематичний підхід до створення інституційно-правової бази підтримки та розвитку громадянського суспільства. Процес розбудови систематизованої інституційно-правової бази у Хорватії припадає на кінець 90-х, час коли все більше усвідомлювалася важлива роль, яку відіграє розвиток громадянського суспільства, як важливого фактору плюралізму та розвитку демократії у Хорватії. З того часу було зрозуміло, що розвиток демократії є не лише питанням політичних партій, виборчого законодавства, питань капіталу, ринків акцій та цінних паперів, але й питанням створення сильного громадянського суспільства – активних та організованих громадян по широкому спектру інтересів, особистих та групових.

В період підготовки Хорватії до вступу до Європейського Союзу Національна стратегія надала орієнтири щодо створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства до 2016 року з метою подальшого вдосконалення законодавчої, фінансової та інституційної системи підтримки роботи організацій громадянського суспільства, як важливих факторів соціально-економічного розвитку в Республіці Хорватія, та важливих партнерів у формуванні та реалізації політики Європейського Союзу. Крім того, в Стратегії прописані конкретні строки, виконавці, джерела фінансування реалізації запланованих заходів та дій, а також індикатори оцінки успішності їх виконання.

Стратегія має на меті створити умови для розвитку такої громади, де громадяни та організації громадянського суспільства тісно взаємодіючі із іншими секторами, активно, на рівних умовах, відповідально, у відповідності до принципів сталого розвитку та діючи заради суспільного блага, беруть участь у розбудові суспільства БЛАГОСОСТОЯННЯ та рівних можливостей для всіх. Для досягнення цих цілей усім зацікавленим сторонам у суспільстві необхідно прийняти та застосовувати спільні цінності демократії, що базуються на принципах соціальних змін, співпраці, відкритості, солідарності, соціальної справедливості та соціальної СПЛОЧЕННОСТІ, ПУБЛІЧНОСТІ праці, персональних повноваженнях та відповідальності, участі у процесах прийняття рішень, волонтерського руху, самоорганізації, постійного навчання та пошуку нових знань, громадського вкладу у спільну справу та свободи інформації.

Що ж до реалізації Стратегії на практиці, то тут ми очікуємо, що буде провадитися постійна робота з перегляду та розширення спектру розвитку громадянського суспільства, а також співпраці між секторами у суспільстві: державного, прибуткового та неприбуткового. В рамках цього процесу держава має зміцнити свою роль медіатора та партнера провадження соціально-економічних змін, в той час як бізнес сектор (прибутковий сектор) має все більше розвиватися у сфері корпоративно-соціальної відповідальності, що базується на принципах громадського блага та організаційної етики.

У світлі нового розподілу ролей у суспільстві та реалій світу, де все постійно змінюється,

Стратегія спочатку надає огляд базових цінностей відносин між державою та громадянським суспільством, продовжуючи далі описом виконаних робіт, що призвело до розвитку громадянського суспільства у Хорватії, та нарешті прописує базові передумови, необхідні для подальшого прогресу у сферах інституційної бази, партисипативно-демократії, вкладу до соціально-економічного розвитку та роботи у міжнародному контексті. Заключна частина надає читачеві список основних детермінантів ефективного моніторингу досягнутого прогресу у реалізації Стратегії та надає більш детальні визначення основних концепцій, які наводяться у тексті документу.

2 БАЗА ЦІННОСТЕЙ ВІДНОСИН МІЖ ДЕРЖАВОЮ ТА ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

Термін громадянське суспільство вказує на те, що громадяни, у різних групах, організаціях чи навіть індивідуально, беручи участь у державних політичних процесах, намагаються представляти різні інтереси та цінності. Хоча кожна з цих груп має більш-менш чітко окреслені цінності або інтерес, їх свобода слова та право на об'єднання, народні зібрання, громадська непокора і дії не має залежати від будь-якого даного конкретного інтересу чи цінності. Єдине дозволене обмеження може виходити з вимоги не ставити під удар свободу інших або не порушувати конституційні цінності. Найважливішим результатом такого визначення є те, що основоположною цінністю, справжнім фундаментом відносин між державою та громадянським суспільством, є повага до автономії громадянського суспільства. Це означає, що держава перш за все має забезпечувати громадянам свободу вибору цінностей та орієнтацію інтересів, а також свободу висловлювань, зібрань, об'єднань та дій.

Плюралізм постає з різноманіття та вільно обраних цінностей та інтересів, як один з фундаментальних принципів та цінностей свободи слова та висловлення різних думок. Аби забезпечити свободу слова та вираження думок відмінних від загалу необхідні як плюралізм, так і мультикультуралізм, що є гарантією кращого та більш гуманного суспільства. Ніякі особливі інтереси, чи цінності не виправдовують подавлення відмінних інших інтересів та цінностей, ні з боку держави, ні з сторони інших представників громадянського суспільства. Таким чином держава має забезпечувати так умови, за яких громадянське суспільство може функціонувати автономно по відношенню до держави та інших учасників державних та політичних процесів. Подібні умови передбачають запровадження механізмів, використовуючи які громадянське суспільство може впливати на державну політику не тільки на рівні інформування та надання коментарів, але й таким чином, щоб вклад громадянського суспільства мав значущість та дійсно впливав на формування окремих політичних рішень. Відносини між державою та громадянським суспільством регулюються та визначаються встановленими процедурами, а також на основі здорового глузду. Кількість тих, хто підтримує окрему позицію, думку чи інтерес, не є визначним фактором для громадянського суспільства; навпроти, це є принциповими засадами громадянського суспільства, а ось ключовими "процедурними цінностями" громадянського суспільства є саме його автономність, плюралізм, відкритість та горизонтальність, що визначають рівність прав учасників суспільства, організованих таким чином. Залишаючи забезпечене місце для автономії дій громадянського суспільства, держава таким чином проявляє повагу для громадянського суспільства, як до рівного учасника та механізму коректування у прийнятті рішень, пов'язаних із державними питаннями, та у процесі реалізації державних рішень та заходів, що впливають на громадськість. Особливу увагу слід приділити ситуаціям, коли громадянське суспільство критикує особливо політизовані рішення. У таких випадках

важливо приймати таку критику перш за все за конструктивну, а не за деструктивну – за умови, що вона базується на прозорій та підтвердженій інформації, а також дійсних потреб різних груп громадян. Держава має сприймати громадянське суспільство не як загрозу або перешкоду, а як неминучого учасника процесу розробки, реалізації та оцінки державної політики. Це – базис цінностей, що є фундаментом відносин між державою та громадянським суспільством, природно охоплюючи принципи прозорості, публічності та відкритості у реалізації та оцінці державної політики. Подібні відносини передбачають доступ до повноцінної, своєчасної та точної інформації, відкритість до добре аргументованих пропозицій та готовність до консультацій.

Щодо саме "головних цінностей", найбільш важливими є діяльність громадянського суспільства, що є вкладом до реальної реалізації найважливіших цінностей конституційної системи Хорватії, а саме: свободи, рівності прав, національності та гендеру, любові до миру, соціальної справедливості, дотримання прав людини, недоторканості власності, охорони природи, головування права та демократичної багатопартійної системи. Досягнення найвищих головних цінностей, вже зафіксованих у Конституції, – найголовнішому законодавчому акті країни – не залежить виключно від роботи уряду та державних установ, а скоріше також від активної участі громадян, громадянського суспільства та широкого загалу.

Плюралізм забезпечується не лише виключно законодавчими механізмами, а й відкриттям громадського простору для комунікацій та діалогу, без насилля та загроз. Таким чином створюються умови, за яких дійсно постійно підтримується дотримання права на різноманіття. Вклад громадянського суспільства у загальне зростання та розвиток суспільства, особливо що стосується суспільного блага, має визнаватися в рамках відповідної законодавчої бази. Передумовою досягнення таких відносин між державою та громадянським суспільством є відкритість громадськості процесів держави, державних установ та політикума, процесів, що підпорядковуються та сприяють розгортанню процедур та механізмів громадської участі у прийнятті політичних та державних рішень. І на сам кінець, розвиток громадянського суспільства має базуватися на постійній взаємодії між неприбутковим, державним та приватним секторами, а також громадянами, що працюють разом заради суспільного блага.

3 РОЗВИТОК ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ХОРВАТІЇ

Очевидним є те, що термін громадянського суспільства не може та не повинен відноситися лише до неурядових організацій, натомість він має окреслювати більш ширший спектр соціального життя, що напяму не належить ні до державного, ні до приватного прибуткового секторів. А саме, це простір поза сферами сім'ї, держави та ринку, де громадяни об'єднуються з метою досягнення спільних цілей та інтересів. Таким чином, громадянське суспільство саме по собі, у різний спосіб, означає активні відносини та відношення громадян до державних політики, службовців та справ, починаючи з участі у відкритих дебатах та впливу на формування політичної волі, окремих ініціатив, націлених на конкретні політичні та законодавчі заходи, до перейняття на себе тих державних справ, із якими держава та державні установи не в змозі самотійно справитися цілком, або якісно у достатньо високій мірі.

Те, що раніше було відомо, як неприбутковий, благодійницький або третій сектор, або неурядові організації, наразі термінологічно підпадає під категорію громадянського суспільства, що, будучи зіставним іменником, асоціюється із свободою зібрань та роботою

заради публічного блага, вміщує у себе усі вищезазначені конотації.

Європейський комітет з соціально-економічних питань (EESC) наводить наступне визначення організацій громадянського суспільства: організаційні структури, чиї члени мають цілі та обов'язки, що відповідають інтересам загалу, а також хто виступає в ролі медіаторів між органами державної влади та громадянами. Згідно з визначенням організацій громадянського суспільства Комісії, вони включають досить широкий спектр організацій, а саме: соціальні партнери; організації, що об'єднують людей навколо спільної мети, такі як природоохоронні організації, правозахисні організації, асоціації споживачів, освітні та тренінгові організації, тощо; організації на основі громад, на кшталт молодіжних організацій, асоціацій батьків та усі організації, завдяки яким громадяни беруть участь у житті місцевої громади; релігійні громади.

З іншого боку, говорячи про правову структуру організацій громадянського суспільства у Хорватії, ми посилаємося на асоціації, фундації та фонди, приватні інституції, профспілки та асоціації роботодавців, різноманітні організаційні форми релігійних громад, а також різні типи неформальних громадських ініціатив.

Що стосується цілей, заходів та діяльності ОГС, у цій Стратегії термін організація громадянського суспільства перш за все означає неурядові організації, засновані виходячи з положень Закону про об'єднання (Акт про об'єднання), а також фундації та фонди, створені на основі Закону про фундації та фонди.

Незважаючи на існування окремих форм громадських організацій наприкінці XIX ст. та впродовж XX ст., що можуть вважатися своєрідними попередниками громадянського суспільства, більш явні форми та перші ініціативи громадянського суспільства, у тій формі, що ми наразі вважаємо громадянською, з'явилися у Хорватії у другій половині 80-х років минулого століття.

Пам'ятаючи про те, на чому сходяться майже усі теоретики громадянського суспільства, а саме те, що для політичних змін та заснування і легалізації демократичних інституцій необхідно як мінімум півроку; для запровадження ринкової економіки – шість років, а заснування громадянського суспільства – шістдесят років, спільною проблемою для усіх пост-комуністичних країн, включно із Хорватією, було і є те, що усі ці три зміни мають відбуватися одночасно, тісно між собою переплетені, а кінцевий результат залежить від усіх трьох.

Закон 1982 року про соціальні організації та об'єднання громадян у Хорватії, як законодавча база, що регулює право на свободу об'єднань, визначив різницю між об'єднанням, як організації громадян, та асоціацією, що працює заради суспільного блага (соціальні організації). Організації громадянського суспільства у Хорватії заручилися підтримкою та повагою відразу до, під час та після війни за незалежність, коли найбільш активно розвивали свою діяльність гуманітарні організації та організації з налагодження миру. Більшість досліджень того періоду свідчать про стрімке зростання відчуття солідарності поміж хорватських громадян, а також рівня волонтерського руху, що у ті часи був значно вищий за теперішній. Керуючись принципом, що дотримання прав людини є обов'язковим, незалежно від етнічної, релігійної та будь-якої іншої приналежності, В цей період засновувалися неурядові організації, метою яких був захист прав людини та просування правозахисної діяльності у Хорватії. Крім того значну роль у той же період відігравали й організації із захисту прав жінок, природоохоронні організації та інші організації громадянського суспільства. Слід зауважити, що на початку 90-х до Зеленого альянсу Хорватії входило

близько 60 об'єднань.

Хоча більшість організацій громадянського суспільства Хорватії з'явилися скоріше як спонтанне вираження бажання громадського об'єднання навкруги окремих цінностей чи ідей, все ж без сумніву значний вплив на розвиток громадянського суспільства та роботу окремих організацій, передачу їм знань та навичок необхідних для їх роботи та розвитку надали різні міжнародні та донорські організації присутні у той час в Хорватії. Саме через це, іноді говорять про "імпортване громадянське суспільство", тобто як у випадку з мовою та термінологією (такі слова як "фасилітація" [сприяння] або "еволюція" [оцінка]), які колись були просто незрозумілі середньостатистичному громадянину Хорватії. Крім того, характер та важливу роль громадянського суспільства у Хорватії початку 90-х років достатньою мірою не розуміли, а відносинам між державою та громадянським суспільством бракувало структури та достатнього рівня інституалізації. Як результат – оцінці рівня розвитку громадянського суспільства того періоду також бракувало певності та чіткості.

Дійсний розвиток організацій громадянського суспільства розпочався із розбудови інституційної та законодавчої бази наприкінці 90-х та у перше десятиліття XXI ст. Основою цієї бази стали такі інституції, як Державний офіс з питань співпраці із НУО (заснований у 1998 році), Рада з питань розвитку громадянського суспільства (заснована у 2002 році) та Національна фундація розвитку громадянського суспільства (заснована у 2003 році). І заснуванням Фундації *Нова культура* у 2011 році було створено передумови для пропагування громадянського суспільства та його розвитку у сфері сучасного мистецтва та культури. Це був ще один показник того, що громадські фундації дійсно відіграють важливу роль у вирішенні проблем з систематичним фінансуванням окремих сфер роботи громадянського суспільства. Було також прийнято низку законів та стратегічних документів, а саме: Закон про фундації та фонди 1995 року, Закон про об'єднання 1997 та 2001 років, пропозицію щодо Програми співпраці між урядом Хорватії та неурядовим, неприбутковим сектором в Республіці Хорватія 2001 року, Національна стратегія створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства на 2006-2011 роки, Закон щодо організації азартних ігор та ігор із призами 2002 та 2009 років, Закон про волонтерський рух 2007 року, Кодекс найкращих практик, стандартів та ключових показників щодо розподілу фінансування програм та проектів ОГС 2007 року та Кодекс практик з проведення консультацій з зацікавленими сторонами щодо процедур прийняття законів та інших регуляторних та законодавчих актів 2009 року. Ряд стратегічних документів та програм, а саме Національна стратегія щодо рівних можливостей для інвалідів, Стратегія з боротьби із корупцією та відповідний План дій, Національна програма захисту та забезпечення дотримання прав людини, Національна політика сприяння гендерної рівності, Програма дій щодо запобігання насилля серед молоді, Національна молодіжна програма, Стратегія розвитку системи соціального захисту – усі визнають важливу роль, цінності та потреби громадянського суспільства та передбачають виконання організаціями громадянського суспільства ролі співвиконавчих партнерів у роботі з реалізації серії завдань.

Кількість організацій є одним із важливих показників розвитку громадянського суспільства. Неурядові організації реєструвалися виходячи з положень вищезазначеного Закону 1982 року про соціальні організації та об'єднання громадян, та доповнень до нього, аж до 1997 року, коли було прийнято Закон про об'єднання. У 1985 році в Хорватії існувало 10844 соціальних організацій та 547 об'єднань громадян. Згідно з даними Хорватського бюро статистики у 1997 році об'єднань було вже 21945, з яких 8208 було зареєстровано в період з 1991 по 1997 роки. Кількість об'єднань зростала кожного року наступним чином – кількість новозаснованих об'єднань громадян зростало в той час як кількість

новозареєстрованих соціальних організацій йшла на спад. Згідно даних національних реєстрів наразі у Хорватії активно працюють 46,000 зареєстрованих об'єднань, 181 фундація, 12 фондів, понад 500 профспілок та об'єднань роботодавців, 52 релігійних громад та понад 2000 юридичних осіб від католицької церкви, 428 організаційних формувань від православної церкви та, згідно загальних підрахунків, понад 600 приватних інституцій. Щодо сфери інтересів, то близько 16000 об'єднань зареєстровано у сфері спорту та дозвілля, майже 7000 у сфері мистецтва, культури та креативної діяльності, понад 4000 працюють із різними формами економічної діяльності, а майже 4000 – у сфері технічної культури. Більш того, понад 4000 об'єднань активно працюють із питаннями соціальної діяльності та діяльності у сфері охорони здоров'я, а також із захисту інтересів дітей, молоді та сім'ї; існує також понад 1000 асоціацій, що займаються питаннями війни за незалежність Хорватії. Понад 6000 об'єднань задіяні у роботі з гуманітарних, природоохоронних, дозвільних, освітніх, наукових та духовних питань, а також з питань захисту прав людини, прав меншин, у інформаційній та інших сферах. Подібне різноманіття та кількість організацій громадянського суспільства мають безперечно вважатися національним здобутком.

Республіка Хорватія має розвинуту систему фінансування проектів та програм організацій громадянського суспільства на національному та місцевому рівнях. Згідно даних, що починаючи з 2007 року регулярно збирає та аналізує Державний офіс з питань співпраці із НУО, на програми та проекти організацій громадянського суспільства з державних джерел виділяється в середньому 1,5 мільярд кун, з яких третина йде з державного бюджету, а інші дві третини – з бюджетів округів, міст та муніципалітетів. Аналіз розподілених коштів по сферам діяльності вказує на те, що у Хорватії майже чверть загальної річної суми припадає на спорт. Наступним йде частка підтримки інвалідів, людей зі специфічними потребами та соціально вразливих груп, які фінансуються за рахунок майже 20 % щорічних дотацій на проекти та програми ОГС. Майже така ж сама часта від загальної суми фінансування йде на проекти по захисту та пропагуванню культури, культурно-історичної спадщини та захисту навколишнього середовища. 10 % від загальної суми виділяється на підтримку участі національних меншин у публічному житті країни, а 7 % – на проекти у таких сферах, як демократизація, розвиток громадянського суспільства та волонтерського руху, підвищення рівню соціального єднання та розвитку філантропії. Частки на інші сфери від загальної суми державних коштів, що виділяються на проекти та програми ОГС, є меншими за 5 %.

Важливо відмітити, що організації громадянського суспільства у Республіці Хорватія до цього часу використовували майже 100 % наявних виділених фондів ЄС на розвиток сектору громадянського суспільства. Фонди використовувалися на фінансування освітніх програм для усіх груп суспільства, а також на різні соціальні послуги, які держава не в змозі була надавати, на захист навколишнього середовища, соціальне підприємництво, боротьбу із корупцією, тощо.

Виходячи з результатів досліджень ситуації Хорватії в порівнянні із іншими країнами (наприклад, Cívicus – дослідження індексу громадянського суспільства) очевидно те, що найважливішим фактором для розвитку громадянського суспільства в Хорватії є певна обмеженість дій, продиктована правовою, політичною та соціокультурною базою для такого розвитку. І хоча загалом громадяни позитивно ставляться до організацій громадянського суспільства, вони все ж недостатньо включені у роботу таких організацій або їх ініціатив. Це безпосередньо пов'язано із недостатнім розвитком волонтерського руху та культури "робити внески" до проектів та програм в інтересах блага громади.

Роль організацій громадянського суспільства у будь-якому суспільстві є багатогранною.

Громадянське суспільство у Хорватії є частиною глобального явища, що має свої національні коріння та історію, і у той самий час підвладне впливу глобальних тенденцій. Місією організацій громадянського суспільства є участь на рівних засадах у розбудові демократичного, відкритого, інклюзивного, здорового та соціально справедливого і дружнього до навколишнього середовища суспільства; коригування дій влади; а також бути своєрідною ланкою, що поєднує громадян та державний сектор. Окрім роботи у інтересах своїх членів, значна кількість організацій працюють і на благо суспільства. Зважаючи на ступінь розвиненості практик і законодавчої та інституційної бази для функціонування організацій громадянського суспільства у деяких країнах ЄС, зусилля попередньої Національної стратегії наразі ще не повністю було реалізовано на практиці. Вони стосувалися, перш за все, адекватного регулювання роботи організацій заради суспільного блага та запровадження більш чесного, ефективного та відповідального розподілу державних коштів із місцевих та центральних бюджетів на проекти та програми в інтересах суспільного блага, які реалізують організації громадянського суспільства.

Зважаючи на те, що ОГС повністю приймають принципи неприбуткової роботи, самоорганізації та прозорості, а також визнають визначну роль волонтерського руху та підприємництва у своїй роботі, організації мають спонукати громадян, а також приватний та державний сектори (перш за все державу) виділяти кошти на ініціативи в інтересах суспільного блага. Крім того, вони мусять заохочувати до об'єднання, налагодження зв'язків та співпраці у справі заради спільних та громадських інтересів, а також пропагування участі у розробці державної політики.

Досягнення цілей ОГС можливо шляхом виконання ними різних завдань та заходів. Починаючи від адвокати асоціацій, які виборюють права соціально вразливих груп та меншин, громадських ініціатив, які вони запускають та консультативної ролі, яку вони відіграють у процесі формування державної політики, яка відображає потім активну участь організацій громадянського суспільства у реалізації законів, національних програм чи стратегій; і до фондів, які працюють на місцях із громадами та місцевими мережами об'єднань громадян, які підтримують розвиток громадянського суспільства та громадський активізм саме на місцевому рівні. Звісно ми не можемо нівелювати ту важливу роль, яку відіграють неурядові організації у наданні соціальних та державних послуг загального значення у сферах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту там, де за моделями європейських найкращих практик вони можуть стати дійсно бажаними та ефективними партнерами держави.

Більшість організацій громадянського суспільства так чи інакше пов'язані із 4 найбільшими містами Хорватії, де всього зареєстровано близько 21 тисячі об'єднань громадян, а також найбільше число фондів. Звичайно ніхто не сперечається із тим фактом, що досить значні відмінності між рівнем життя у різних регіонах Хорватії також безпосередньо знаходять своє відображення у ступені розвитку громадянського суспільства у цих регіонах. Саме тому у попередні роки додаткові зусилля докладалися до розробки програм підтримки рівного/збалансованого регіонального розвитку громадянського суспільства паралельно із продовженням процесів децентралізації державного фінансування проектів та програм НУО. Ми ще маємо побачити результати цих зусиль, а особливо у контексті підготовки Хорватії до прийняття структурних фондів ЄС.

За останні 5 років завдяки роботі Ради з питань розвитку громадянського суспільства, Державного офісу з питань співпраці із НУО, Національної фундації розвитку громадянського суспільства, а також інших інституцій задіяних у реалізації заходів операційного плану до

Національної стратегії створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства з 2007 до 2011 року, вдалося значною мірою підвищити рівень обізнаності серед державних органів влади щодо цінності роботи організацій громадянського суспільства, а також щодо різноманіття можливих процесів пов'язаних із демократизацією та запровадження більшої прозорості роботи державних установ. В цей період Державний офіс з питань співпраці із НУО виконував роль координатора моніторингу реалізації операційного плану Національної стратегії (ОПНС), про що раз на рік уряду Республіки Хорватія він надає детальний звіт. В період з лютого 2007 року по кінець 2011 року були підготовані три річні звіти щодо реалізації ОПНС – за 2007, 2008 та 2009 роки, а також один дворічний звіт за 2010 та 2011 роки. В цих звітах надавалися результати моніторингу реалізації 58 початкових заходів та 45 заходів, що були розроблені згодом виходячи з оцінки виконаних робіт у 2011 році. У звітний період розпочалася реалізація 93 заходів. 37 заходів було успішно виконано, а 56 – реалізовано частково, тобто це свідчить про 90% реалізацію заходів ОПНС. Загалом, таким чином, ОПНС може бути оцінено як задовільний. У моніторингу реалізації Стратегії прийняли участь Рада з питань розвитку громадянського суспільства та Комісія з моніторингу реалізації ОПНС, до складу якої увійшли координатори з інституцій-виконавців призначених згідно стратегії на кожен захід. Реалізація заходів ОПНС потребувала горизонтальної координації поміж 23 виконавцями органами влади, місцевих та регіональних органів самоврядування, а також проведення систематичних консультацій із низкою не інституціоналізованих представництв, в особливості з організаціями громадянського суспільства.

Заключні висновки щодо 5 років реалізації операційного плану (додаються до цього документу) вказують на ряд проблем, пов'язаних перш за все із тим фактом, що значна кількість заходів певним чином були досить прогресивними у порівнянні із існуючою системою. Також зауваження даються й стосовно проблеми із недостатньо чітко встановленими показниками для моніторингу реалізації заходів, а також недостатнього виконавчого потенціалу відповідних інституцій/органів-виконавців заходів. Ці труднощі та проблеми були враховані при підготовці даної Стратегії. Цінний досвід здобутий у попередні 5 років разом із встановленими помилками та вищезазначеними труднощами разом складають дуже добру базу для продовження ефективної роботи із створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства у Хорватії.

4 СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ

Національна стратегія створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства 2012-2016 рр. фокусується на чотирьох пріоритетних сферах: 1) Інституційна база підтримки розвитку громадянського суспільства; 2) Громадянське суспільство та партисипативна демократія; 3) Зміцнення ролі ОГС з метою соціально-економічного розвитку та 4) Робота громадянського суспільства та подальший розвиток у міжнародному контексті. Ці сфери включають в себе ключові теми ОПНС 2007-2011 рр., та приймають до уваги результати консультацій із зацікавленими сторонами, проведеними на всіх етапах розробки даної Стратегії. Основою документу є 26 цілей, 27 заходів та 91 дія, які Республіка Хорватія має на меті реалізувати впродовж наступних 5 років. Окрім цього тут зазначено самі дії, виконавчі органи, співвиконавчих партнерів, строки виконання, джерела фінансування, а також чіткі показники, на основі яких має проводитися щорічна оцінка прогресу виконання.

I ІНСТИТУЦІЙНА БАЗА ДЛЯ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Інституційна база для підтримки розвитку громадянського суспільства в Республіці Хорватія складається з Державного офісу з питань співпраці із НУО (заснований у 1998 році), Ради з питань розвитку громадянського суспільства (заснована у 2002 році рішенням Уряду Республіки Хорватія), яка наразі працює в рамках свого четвертого мандату, та Національної фундації розвитку громадянського суспільства (заснована у 2003 році), на яку покладаються багато консультаційних органів національного рівня, а також з регіональних фундацій та мереж підтримки розвитку громадянського суспільства, які усі разом становлять солідну рамкову основу для структурованої співпраці між державними органами влади, місцевими та регіональними органами самоврядування та організаціями громадянського суспільства. Спільний консультативний комітет ЄС-Хорватія є сам по собі своєрідним містком із Європейським соціально-економічним комітетом, тобто інституціоналізованою формою діалогу між організованим громадянським суспільством та інституціями ЄС.

Більш конкретно, законодавчою базою підтримки розвитку громадянського суспільства є Закон про об'єднання 2001 року, Закон про фундації та фонди 2005 року, пропозиція щодо Програми співпраці між урядом Хорватії та неурядовим, неприбутковим сектором в Республіці Хорватія 2001 року, Національна стратегія створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства на 2006-2011 роки, Закон про волонтерський рух 2007 року, Кодекс найкращих практик, стандартів та ключових показників щодо розподілу фінансування програм та проектів ОГС 2007 року, Закон щодо організації азартних ігор та ігор із призами 2009 року та Положення про критерії заснування бенефіціарних інституцій та спосіб розподілу частини доходу від азартних ігор – яке згідно вищезазначеному Закону Уряд Республіки Хорватія приймає кожного року, та Кодекс практики проведення консультацій із зацікавленими сторонами у процесах прийняття законів та інших нормативно-правових актів, який було прийнято у 2009 році.

Національна стратегія створення умов, сприятливих для розвитку громадянського суспільства на 2006-2011 роки чітко встановлює та окреслює сфери законодавчо-інституційної бази для розвитку громадянського суспільства, однак частина її цілей та практичних заходів зовсім не було опубліковано, або було опубліковано не в задовільній формі, а особливо це стосується тих, що пов'язані із регулюванням статусу організацій, що працюють заради суспільного блага.

Особливої уваги заслуговує прийняття Кодекс найкращих практик, стандартів та ключових показників щодо розподілу фінансування програм та проектів ОГС, що безперечно було особливим досягненням попереднього етапу. Однак на практиці Кодекс було головним чином реалізовано на національному рівні та тільки частково на місцевому. Головним непростим завданням на наступні роки для держорганів та місцевих і регіональних органів самоврядування стане рівномірна реалізація положень щодо розподілу грантових фондів з усіх державних джерел (включно й з фондами ЄС), що виділятимуться на благо суспільства. Окремо підкреслювалася одна з ключових проблем-викликів, а саме відсутність спільного та скоординованого планування пріоритетів по розподілу державних коштів та фондів ЄС на проекти та програми ОГС.

Кодекси та меморандуми співпраці між державними адміністраціями та/або місцевими та регіональними органами самоврядування із організаціями громадянського суспільства було

реалізовано лише частково, а якщо точніше – вони були підписані лише із лише 14% органів місцевого та регіонального самоврядування. Незважаючи на значний прогрес існують все ще багато труднощів пов'язаних із зміцненням довіри та співпраці між державними органами влади та громадянським суспільством, і особливо на місцевому рівні. Подання та реалізація проектів ОГС у співпраці із іншими ОГС або місцевими та регіональними органами самоврядування або державними структурами були визнані ефективним додатковим механізмом у рамках майже всіх заявок на фінансування з місцевих, національних бюджетів чи фінансових джерел ЕС, тобто заявок на проекти у яких партнери не тільки мають співфінансувати діяльність по проекту, але й активно брати участь у їх реалізації.

До Ради з питань розвитку громадянського суспільства входять 15 представників підсекторів або форм діяльності громадянського суспільства (обрані самими організаціями громадянського суспільства) та 14 представників органів державної влади або урядових інституцій. І все ж, незважаючи на це, даний орган не відіграє відповідної ролі у формуванні державної політики, що впливає на розвиток громадянського суспільства. Крім того, не вистачає також і достатньо розвинутих методів та форм проведення консультацій із ОГС та інформування організацій громадянського суспільства щодо роботи уряду та надання загальної інформації про громадянське суспільство в Хорватії, тобто інформації, яка є вкрай необхідною для ОГС.

В процесі консультацій щодо існуючої законодавчої бази для роботи та розвитку ОГС, було виявлено низку проблем, для вирішення яких необхідно внесення відповідних змін до законодавства, а саме: до Закону про об'єднання, Закону про фундації та фонди, а також положення щодо обліку та оподаткування неприбуткових організацій. Існуючий Закон про об'єднання недостатньо адекватно регулював питання типу та сфери діяльності, в якій можуть працювати об'єднання, питання фінансування проектів та програм у інтересах суспільного блага, що реалізуються ОГС, різного типу необхідного нагляду за роботою НПО, припинення їх діяльності, тощо.

Система оподаткування не надає достатньо ініціатив, необхідних для залучення громад та громадян до благодійності, дій в ім'я суспільного блага та філантропії, тобто вона не сприятлива до розвитку громадянського суспільства. Також, через занадто складні процедури заснування фундацій, Закон про фундації та фонди також не можна сприймати як такий, що сприяє розвитку фундацій.

Починаючи з 2007 року за підтримки Національної фундації розвитку громадянського суспільства була запроваджена децентралізована модель із 4 регіональними фундаціями. Паралельно у партнерстві із 5 національними мережами спеціалізованих ОГС, які дуже активно працюють на регіональному рівні у Республіці Хорватія, була реалізована Програма регіонального розвитку та нарощування потенціалу ОГС на місцевому та регіональному рівні. Незважаючи на ці зусилля, все ще не були створені необхідні передумови для рівного регіонального розвитку та нарощування потенціалу ОГС і громадських ініціатив, або ж для створення стійких регіональних умов для роботи фундацій і розвитку руху фундацій та філантропії у місцевих громадах. З іншого боку, були створені умови для подальшої децентралізації процесів виділення грантів з державних фондів для ОГС шляхом співпраці з окремими міністерствами, державними установами, Національною фундацією розвитку громадянського суспільства та іншими надавачами грантів з державних фондів на національному рівні з місцевими та регіональними органами самоврядування та місцевими фундаціями. Подальше заохочення цієї форми децентралізації розподілу державних грантів є дуже важливим через те, що місцеві та регіональні органи самоврядування та місцеві

фундації громад краще й більше знають про місцеві потреби громад та можливості й потенціал ОГС, які працюють у їх регіоні.

Хоча проекти та програми ОГС та їх діяльність на регулярній основі визнається у спеціалізованих законодавчих актах (щодо спорту, технічної культури, Хорватського Червоного Хреста, Хорватської автомобільної асоціації, тощо) як суспільна потреба, кожного року значні кошти виділяються з державних фондів національного і місцевого рівня, система фінансування ОГС все ж часто не відповідає наразі суспільним потребам. Пріоритетні напрямки часто повторюються із року в рік, не відповідаючи дійсним потребам та тенденціям у суспільстві; наразі не провадиться належного та систематичного моніторингу виділених фондів або оцінки результатів та впливу профінансованих програм та проектів ОГС. Єдиною системою моніторингу є система Національної фундації розвитку громадянського суспільства та системи тих органів влади, що підписують в рамках конкретних програм та проектів на національному рівні контракти, згідно яких проводиться моніторинг та оцінка виконання проектів та витрат фондів. Дуже часто трапляються такі випадки, коли ОГС місцевого рівня все ще фінансуються, будучи включеними до місцевого бюджету або ж завдяки скоріше рішенню мера чи голови органу місцевого чи регіонального органу самоврядування, а не через те, що вони виграли у тендері. Все це ясно можна побачити у річних звітах щодо профінансованих проектів та програм ОГС, які готує Державний офіс з питань співпраці із НУО починаючи з 2007 року. Також не слід забувати про те, що Рада з питань фундацій, хоча й передбачена у Законі про фундації та фонди, так і не була створена, що безперечно додатково послаблює дію Закону у розрізі моніторингу/нагляду та заохочення до організованої філантропії через фундації та фонди.

Незважаючи на заснування Реєстру неприбуткових організацій, який дозволяє державним адміністративним органам влади проводити моніторинг фінансової діяльності ОГС, відсутність системи контролю та забезпечення якості роботи ОГС призводить до того, що ефективність ОГС недостатньо освітлюється, результати та вплив їх роботи на суспільство неможливо чітко виміряти, а якість роботи ОГС залишається невідомою для донорів, як і інформація щодо фрагментації процесу розподілення коштів між ОГС. З іншого боку, з це накладає на громадський сектор певну тінь невпевненості, якщо говорити про питання працевлаштування, що виливається у велику плінність висококваліфікованих кадрів. Також існує проблема недостатньої координації між органами реєстрації ОГС, які не інформують новозасновані ОГС про необхідність зареєструватися у Реєстрі неприбуткових організацій, одночасно знеохочуючи ОГС реєструвати само-фінансування або підприємницьку діяльність. Відсутність стимулів для працевлаштування у неприбутковому секторі свідчить про проблему визнання НПО в якості бажаних роботодавців, що в свою чергу зменшує довіру до ОГС та погіршує відношення суспільства до роботи ОГС. В якості невід'ємної частини місцевої та регіональної інфраструктури для розвитку ОГС центри підтримки та місцеві/регіональні фундації недостатньо визнані або цінюються державними органами влади та місцевими і регіональними органами самоврядування. Хоча вони й представляють собою значний соціальний капітал та є на постійній основі представниками громади, які об'єднавши зусилля, можуть в такій формі краще слугувати справі розвитку громадянського суспільства загалом та розвитку ОГС зокрема. Приймаючи до уваги той факт, що організаціям громадянського суспільства не вистачає систематичної підтримки, а також механізму для гарантованого забезпечення проміжного фінансування (фінансування для виплати суми контракту), важливу роль у структурі проміжного фінансування можуть взяти на себе регіональні/місцеві фундації разом із державними органами влади, органами місцевого та регіонального самоврядування, Національною фундацією розвитку громадянського суспільства та Державним офісом з питань співпраці із НУО. Щодо банківського сектору, то

він не був схильним до надання кредитного фінансування ОГС, і, відповідно, не запропонував конкретні механізми проміжного фінансування (напр., спеціальні кредитні лінії з низькою процентною ставкою).

З іншого боку, Європейський Союз виділяє значні кошти на проекти ОГС в рамках програми фінансування країн, що вступають до ЄС, але через окремі процедури ЄС об'єднання-бенефіціари фінансування ЄС все частіше стикалися із проблемами у отриманні коштів на проміжне фінансування та спів-фінансування. Так, механізм співфінансування (передача частини доходів від азартних ігор), який було започатковано Державним офісом з питань співпраці із НУО, було прийнято як належну практику, яка має залишитися і використовуватися навіть після того, як Хорватія, вступивши до ЄС, стане бенефіціаром значно більших відрахувань з Структурних фондів ЄС. Додатковою проблемою є розбіжності між фінансуванням проектів та програм НУО з бюджету ЄС та з державного бюджету. Тут постає питання стійкості значних надходжень (фінансування) програм та послуг, які були засновані і розвинуті окремими ОГС з однієї сторони, та факторам, що призводять до неконтрольованої фрагментації розподілу грантів – з іншої.

Волонтерство, як одна з ключових цінностей, на базі якої й формується діяльність ОГС, все ще не визнається і не пропагується в достатній мірі у роботі ОГС. Основними перешкодами на шляху розвитку волонтерства вочевидь є недостатня обізнаність серед ОГС щодо Закону про волонтерський рух, відсутність систематичної фінансової підтримки програм розвитку волонтерства, а також все ще недостатньо розвинутий потенціал організацій громадянського суспільства надихати та залучати до своєї роботи велику кількість громадян.

Щоб напевно забезпечити розвиток громадянського суспільства саме на базі існуючих потреб у суспільстві і у гармонії із соціальним контекстом, забезпечивши при цьому ефективну базу для прийняття рішень у процесі розробки та реалізації нової політики цієї Стратегії, необхідні додаткова підтримка у цій сфері та зусилля щодо постійної оцінки ефективності інституційної бази.

Чого Республіці Хорватія ще бракує, так це рівної регіональної присутності ОГС, а також достатніх можливостей та потенціалу в деяких місцевих та регіональних органах самоврядування щодо розвитку співпраці із ОГС та співфінансування їх роботи та розвитку.

І хоча рівень соціально-економічного розвитку у деяких сферах відповідає рівню розвитку ОГС, розвиток громадянського суспільства в цілому залежить від готовності органів місцевого та регіонального самоврядування визнати переваги підтримки такого розвитку, формування партнерських відносин із ОГС, а також включення їх до процесу прийняття рішень на місцевому рівні.

Додаткового імпульсу розвитку громадянського суспільства на місцях може дати робота фундацій, як форма організованої філантропії, що є проявом індивідуального розуміння та відповідальності перед громадою, активна громадянська позиція, покращення соціальних зв'язків та зобов'язання та бажання збудувати більш справедливе суспільство для всіх. Фундації можуть стати важливим додатком для державної політики, а також зробити свій вклад у розвиток міжгалузевого партнерства, що об'єднує між собою бізнес сектор, державні інституції та організації громадянського суспільства, які разом працюють заради суспільного блага. Фундації та організована філантропія наразі не визнаються та не ціняться достатньо для того, щоб, як у випадку з ЄС, мати змогу додатково підтримувати наприклад надання

соціальних послуг (послуг у таких сферах, як охорона здоров'я, освіта, професійна інтеграція та культура). У цьому контексті заради вирішення нагальних проблем дуже важливим вбачається пропагування філантропії та заохочення індивідуальної філантропічної діяльності. Також необхідні додаткові інвестиції у вже існуючі фундації та заснування нових спеціалізованих приватних та/чи державних фундацій, метою яких має бути підтримка розвитку місцевих громад. Регіональні/місцеві фундації можуть окрім цього відігравати важливу роль у реалізації висококваліфікованого нагляду/моніторингу менших ОГС та неформальних громадських ініціатив.

Характерною особливістю розвитку у сільській місцевості Хорватії є реалізація на практиці підходу LEADER в рамках програми IPARD. Зважаючи на те, що 92% території Хорватії припадає саме на сільську місцевість, реалізація підходу LEADER відіграє важливу роль у підтримці збалансованого регіонального розвитку ОГС у Хорватії. Для ОГС безперечно важливими завданнями є пропагування, роз'яснення та адвокація підходу LEADER, особливо це стосується Хорватської Мережі сільського розвитку. Базовим інструментом LEADER є заохочення місцевого населення до самоорганізації, тобто заснування місцевих груп активістів (LAG), які реєструють як об'єднання громадян. Наразі вже було засновано понад 30 таких груп (LAG).

І на кінець, необхідно особливо наголосити на тому, що у Республіці Хорватія досі поки що не достатньо стимулюється розвиток нових ініціатив громадянського суспільства, які сприяють розвитку місцевих громад і зміцнюють партисипативну демократію на місцевому рівні. Тобто необхідне докладання додаткових зусиль у підтримці неформальних громадських ініціатив та невеликих організацій, які на мають ще досвіду подання заявок на тендери чи можливості реалізації проектів, що фінансуються з державного національного бюджету та ЄС фондів.

ЦІЛІ

- **Вдосконалення інституційної та законодавчої бази для підтримки розвитку громадянського суспільства**
- **Забезпечення цілісності, ефективності та узгодженості систем фінансування проектів та програм ОГС в інтересах спільного/суспільного блага**
- **Заснування підходу спільного планування на центральному рівні державних пріоритетів у фінансуванні проектів та програм ОГС з державного бюджету, а також ефективного моніторингу їх виконання**
- **Забезпечення рівного розвитку та присутності ОГС у всіх регіонах Республіки Хорватія**
- **Нарощування потенціалу громадських ініціатив та організацій громадянського суспільства, які активно працюють у місцевих громадах, задля активної участі у соціальних процесах**
- **Збільшити обсяги науково-оціночних досліджень щодо ролі громадянського суспільства у справі соціального розвитку**

ЗАХІД 1

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІСНУЮЧИХ ТА ЗАПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ФОРМ ТА МОДЕЛЕЙ ІНСТИТУЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА НАЦІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

Цей захід буде виконано шляхом виконання 5 дій.

Дія 1.1	Проведення оцінки роботи Ради з питань розвитку громадянського суспільства
Виконавчий орган:	Державний офіс з питань співпраці із НУО
Співвиконавчий партнер:	Рада з питань розвитку громадянського суспільства
Строк виконання:	Листопад 2012
Необхідний	20 000 хорватських кун
Показники виконання:	1 Проведено зовнішню оцінку роботи Ради з питань розвитку громадянського суспільства за 2007-2012 роки. 2 На основі проведеної оцінки підготовані рекомендації по вдосконаленню роботи Ради та прописані зміни до Рішення про створення Ради.

Дія 1.2	Забезпечення передумов зміцнення позиції та завдань Ради з питань розвитку громадянського суспільства щодо формування державної політики, яка впливає на розвиток громадянського суспільства
Виконавчий орган:	Державний офіс з питань співпраці із НУО
Співвиконавчий партнер:	Рада з питань розвитку громадянського суспільства
Початок кінцевого строку виконання:	Січень 2013 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний	Не потребує додаткового фінансування
Показники виконання:	1 Після проведення консультацій із зацікавленою громадськістю, прийнято рішення щодо змін до Рішення про створення Ради з питань розвитку громадянського суспільства. 2 У відповідності до нового рішення, призначено нову Раду з питань розвитку громадянського суспільства, а також затверджено робочі органи та інші структури необхідні для роботи Ради.

суспільства

Дія 1.3	Оцінка існуючих та окреслення нових партнерських угод між місцевими органами влади та ОГС з розробки державної політики на місцевому рівні
Виконавчий орган:	Державний офіс з питань співпраці із НУО
Співвиконавчий партнер:	Національна фундація розвитку громадянського суспільства
Партнери по реалізації:	Хорватська асоціація округів, Асоціація міст, Асоціація муніципалітетів, Рада з питань розвитку громадянського суспільства
Початок кінцевого строку виконання:	Січень 2013 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний	20 000 хорватських кун
Показники виконання:	1 Проведено оцінку існуючих партнерських угод. 2 Підготований проект модельної партнерської угоди між місцевими органами влади та ОГС; проведено консультації щодо проекту модельної партнерської угоди між місцевими органами влади та ОГС, реалізації попередніх угод та потреби у їх перегляді. 3 Підписано партнерські угоди між місцевими органами влади та ОГС. 4 Призначені та/або обрані представники ОГС до рад з метою моніторингу реалізації партнерських угод. 5 Засновані ради з метою моніторингу реалізації партнерських угод та проведені засідання рад у деяких органах місцевого та регіонального самоврядування.

Дія 1.4	Розробка та систематична реалізація програм та моделей підвищення кваліфікації держслужбовців на національному та місцевому рівні з питань громадянського суспільства та партисипативної демократії з наголосом на способах комунікації та співпраці між владою та активними громадянами
Виконавчий орган:	Вища школа державного управління
Співвиконавчий партнер:	Державний офіс з питань співпраці із НУО
Початок кінцевого строку виконання:	Січень 2013 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний	21 200 кун на рік
Показники виконання:	1 Розроблено освітні програми для держслужбовців на національному та місцевому рівні. 2 Проведено 2 семінари на національному рівні та 2 на місцевому рівні на рік. 3 Кількість учасників, держслужбовців на національному та місцевому рівні в усіх освітніх програмах.

Дія 1.5	Забезпечення системи підтримки розвитку волонтерського руху у Республіці Хорватія
Виконавчий орган:	Міністерство соціальної політики та молоді
Партнер по реалізації:	Хорватська мережа центрів волонтерів
Початок кінцевого строку виконання:	Вересень 2012 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний	Не потребує додаткового фінансування
Показники виконання:	1 Розроблено інфраструктуру для волонтерського руху через виконану роботу та зростаючу кількість місцевих та регіональних центрів волонтерів та їх мереж. 2 Більша кількість ОГС, державних установ та інших організаторів волонтерської діяльності, згідно Закону про волонтерський рух, що користуються послугами волонтерських центрів у порівнянні з першим роком реалізації Стратегії. 3 Більша кількість громадян, що беруть участь у різних волонтерських програмах організованих волонтерськими центрами.

ЗАХІД 2

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІСНУЮЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА МІСЦЕВОМУ ТА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНЯХ ДЛЯ РІВНОГО РОЗВИТКУ ОГС В УСІХ ЧАСТИНАХ ХОРВАТІЇ

Цей захід буде виконано шляхом виконання 3 дій.

ЗАХІД 3

ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Цей захід буде виконано шляхом виконання 5 дій.

ЗАХІД 4

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОЇ ТА ЕФЕКТИВНОЇ СИСТЕМИ РОЗПОДІЛУ ДЕРЖАВНИХ КОШТІВ СЕРЕД СУСПІЛЬНО ЗНАЧУЩИХ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ, ЯКІ РЕАЛІЗУЮТЬСЯ ОГС

Цей захід буде виконано шляхом виконання 13 дій.

II ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ПАРТИСІПАТИВНА ДЕМОКРАТІЯ

Варто уваги те, що рівень загальної політичної та громадянської грамотності та культури у Республіці Хорватія є низьким, що посилюється тим фактом, що громадянська освіта систематично не була включеною до системи освіти.

Отже, ініціативи та приклади кращої практики у цій сфері переважно ґрунтуються на ентузіазмі окремих осіб, хоча і з суттєвими обмеженнями. Зокрема, освітні установи не мають достатніх ресурсів чи можливостей надавати підтримку (фінансову) задля підготовки вчителів та викладачів, і майбутні вчителі та викладачі не проходять підготовку з громадянської освіти на бакалаврському чи магістерському рівнях. Хоча у 1999 році було схвалено Національну програму освіти з прав людини, рішення стосовно її обов'язкової реалізації у школах так і не було прийнято. Отже, існуючі в системі теми, види діяльності та проекти з громадянської освіти виконуються в індивідуальному порядку, без застосування системного підходу, і великою мірою залежать від зусиль окремих осіб. Незважаючи на те, що у державному та недержавному секторі є багато знань та кваліфікації, набутих через приклади кращої практики у школах, підтримку вчителів, що надається Агенцією з освіти та підготовки вчителів, а також той факт, що громадянську освіту включили до Зasad національної освітньої програми (Міністерство з питань науки, освіти та спорту 2010), все ще не були схваленими освітні програми з громадянської освіти з навчальними планами, визначеними кадровими вимогами та іншими елементами, які є важливими для систематичного виконання. Національний центр зовнішнього оцінювання освіти не включає громадянські компетенції до своїх оцінювань.

Незважаючи на зростаюче активне залучення неурядових організацій до цієї сфери та спільне фінансування їхніх проектів та програм компетентним Міністерством, компетентні органи офіційно не визнали неурядові організації неформальними постачальниками освітніх послуг достатньою мірою.

Координація між конкретними учасниками системи освіти, які займаються громадянською освітою, є досить низькою. За цих обставин, предметом громадянської освіти переважно займаються організації громадянського суспільства.

Середа все ще не є сприятливою для неурядових організацій, що створюють установи для виконання сертифікованих програм з громадянської освіти. Крім того, не існує системи легалізації процесу навчання чи знань та компетенції, набутих у процесі неформальної освіти, що надається організаціями громадянського суспільства.

Причини даної ситуації можна побачити у відтермінуванні, яке триває роками, запровадження програми громадянської освіти в офіційній системі освіти, саме внаслідок чого програма все ще не є обов'язковою чи збалансованою щодо змісту та методології. Крім того, проблема полягає у тому, що системи початкової, середньої та вищої освіти не є достатньо адаптованими до сучасних умов життя та роботи, яким притаманні постійні зміни, швидкі наукові інновації для усіх верств населення та потреба у безперервному навчанні протягом життя. Якби не так, система освіти могла б стати тим фактором, що сприяє виходу з кризи та зростанню успішності окремих осіб та суспільства у цілому. Крім того, державні освітні установи великою мірою залишаються непоінформованими стосовно конкретних вимог для життєздатного соціального та економічного розвитку. Зокрема, освіта для сталого розвитку, як міждисциплінарна ланка між соціально-культурними та матеріальними і

економічними аспектами освіти, хоч і згадується у деяких документах (наприклад, Засади національної освітньої програми), але не є достатньо визнаною у системі освіти як ключовий аспект формування більш справедливого, стабільного, погоджено діючого та життєздатного суспільства. Додатково можна пошукати такі причини, як слабе співробітництво та взаємозв'язок різних установ та зацікавлених сторін, а також недостатня адаптація до європейських стандартів. У 2011 році уряд Республіки Хорватія прийняв План дій щодо освіти для сталого розвитку (з яким можна ознайомитись на сайті Міністерства охорони навколишнього середовища та природи) з метою виконання Стратегії сталого розвитку Хорватії (OG/30/09). Під час підготовки Плану дій, було зібрано дані стосовно понад 180 офіційних, неофіційних та неформальних освітніх програм та проектів, що виконувались останніми роками на території Республіки Хорватія. Аналіз освітньої діяльності зі сталого розвитку показав, що ці теми належним чином охоплювались офіційною та неофіційною освітою в усіх сферах, що перевірялись. Проте очевидними є роз'єднаність та відокремленість сфер освіти, а також відсутність міждисциплінарного підходу.

Той факт, що система освіти не включає систематичної громадянської освіти чи освіти у сфері прав людини, демократичного громадянства та партисипаторної демократії, не лише сприяє низькому рівню політичної грамотності та демократичної культури громадян, низькому рівню обізнаності щодо важливості партисипаторної демократії, а також недовірі громадян до системи та органів, що реалізують державну політику, але й виступає однією з причин недостатньої участі громадян у формуванні державної політики.

Участь громадян ускладнюється внаслідок недосконалої нормативно-правової бази та, більшою мірою, виконання правових актів, які формують основу для участі громадян: Кодексу практики консультацій із заінтересованою громадськістю у процесі законотворчості, інших регуляторних актів та актів (далі – «Кодекс консультацій») та Закону «Про право доступу до інформації», а також практикою прийняття законів за сумарними процедурами. Використання Кодексу консультацій на практиці ще не укорінилось на національному рівні і особливо супроводжується проблемами на регіональному та місцевому рівнях. Одна з причин, безумовно, полягає у тому, що Кодекс не є обов'язковим документом; отже, недотримання його положень не карається санкціями. Незважаючи на деякі зусилля, докладені до підготовки державних службовців у попередній період, а також на низку встановлених дорадчих механізмів та структур, належні механізми участі громадян та організацій громадянського суспільства у процесі формування державної політики та прийняття рішень все ще не стали реальністю.

Виконання Закону «Про право на доступ до інформації», який не відповідає положенням Конституції та Закону «Про конфіденційність даних», являє собою особливу проблему і є одним з важливих питань, які необхідно вирішити якомога скоріше, враховуючи те, що поінформованість та вільний доступ до інформації становлять підвалини подальшої участі громадян та організацій громадянського суспільства.

Більш істотній участі громадян також перешкоджає той спосіб, в який проводиться процедура законотворчості. Зокрема, панує практика прийняття законів за сумарними процедурами, в той час як оцінці регуляторного впливу не приділяють достатньої уваги. Хоча було прийнято

Закон «Про оцінку регуляторного впливу», його виконання було відкладено, в той час як сам закон є незавершеним.

Недостатня обізнаність посадових осіб та державних службовців щодо важливості партисипаторної демократії (особливо на місцевому рівні) представляє собою додаткову проблему стосовно участі громадян. У цьому відношенні у комунікації посадових осіб та державних службовців із організаціями громадянського суспільства та громадянами є помітною відсутність більш сталого діалогу з громадянами, а також необізнаність останніх щодо існування Кодексу консультацій та відсутність відповідної процедури консультування. Лише у рідких випадках громадян сприймають як носіїв права брати участь у процесі прийняття рішень або партнерів, які можуть сприяти досягненню кращої якості законів, рішень та регуляторних актів. З огляду на вищенаведене, є очевидним, що традиційне уявлення про стосунки між органами влади та громадянами превалює, і що не вистачає культури відкритості, розподілу відповідальності та діалогу із громадянами. Проте навіть коли є воля для застосування іншого та більш відкритого підходу, існує проблема недостатності фінансових, технічних та кваліфікованих людських ресурсів для виконання процедури консультування.

Що стосується просування залучення громадськості, організації громадянського суспільства все ще стикаються із проблемою відсутності бази для послідовної підтримки їхньої діяльності, тобто із невідповідними моделями державної підтримки програм та проектів, що просувають партисипаторну демократію та громадянську активність. Це надалі сприяє тому, що більшість організацій громадянського суспільства не мають достатньої спроможності брати високоякісну участь у процесах консультування, внаслідок чого рівень їхньої участі є нижчим, ніж очікується.

У сфері волонтерства також є проблеми. Волонтерська діяльність, як одна з найбільш частих та поширених форм громадської активності, не є достатньо інтегрованою до шкільних навчальних програм і не отримує систематичної уваги на всіх рівнях системи освіти. Іншими словами, необхідно докласти додаткових зусиль для того, щоб систематично включити волонтерську діяльність та роботу до системи освіти. У системі освіти все ще відсутні систематично розроблені механізми винагородження та легалізації волонтерської діяльності, в той час як існуюча діяльність є результатом індивідуальних зусиль. Наступна проблема – той факт, що навіть якщо освітні установи визнають потребу в організації волонтерських програм, а також «легалізації» та визнання залучених вчителів та школярів, їм часто не вистачає відповідних ресурсів чи можливостей надавати підтримку (фінансову) для організації навчання вчителів у цій сфері.

Навіть у термінології існує проблема; зокрема терміни, пов'язані із волонтерською діяльністю, не є зрозумілими. Приклади з практики вказують на певні протиріччя у таких термінах, як «волонтерство», «практика», та «стажування», нових інструментах професійної підготовки, що надаються Службою працевлаштування Республіки Хорватія, тощо. Це має серйозні наслідки для загального уявлення про волонтерство і призводить до розмивання меж поміж волонтерством та неоплачуваною роботою. Волонтерство є частиною безперервного навчання протягом життя, і результати навчання у процесі залучення до

волонтерської діяльності можуть визнаватися і бути «легалізованими». Проте це питання не було належним чином вирішеним у Хорватії.

Численні ініціативи розвитку волонтерських програм у школах є результатом багатьох років відданої роботи низки організацій громадянського суспільства, особливо регіональних центрів волонтерів. Завдяки доволі інтенсивному просуванню та зусиллям волонтерських центрів, сьогодні волонтерські програми успішно розробляються у деяких школах.

Серед причин такої ситуації – відсутність системної громадянської освіти, освіти щодо сталого розвитку та волонтерства у системі освіти, а також недостатня підтримка волонтерських програм компетентними установами. Ця несприятлива ситуація надалі загострюється низьким рівнем міжгалузевого співробітництва, особливо на місцевому рівні. В результаті, стає очевидним, що поступ у розвитку волонтерства все ще великою мірою та переважно спирається на зусилля організацій громадянського суспільства.

Стимулююча середа для соціальної та політичної участі та самоорганізації громадян передбачає існування суспільної сфери та медійного простору, в яких стверджуються теми суспільних та спільних інтересів, та які сприяють доступу ширшого кола заінтересованих сторін до змістовних та свідомих публічних обговорень, що ґрунтуються на повазі до розбіжності у думках та діалогу. У системі медіа, що орієнтована на ринок, такий як медіа система Хорватії, суспільні ЗМІ повинні сприяти якості програми та захисту професії журналіста від деструктивного впливу реклами, у тому числі прихованої реклами, і, отже, одночасно захищати право громадян, які її фінансують, на інформацію. Крім того, у такий спосіб здійснюється захист базових цінностей суспільних ЗМІ, таких як захист якості та різноманітність програм, повага до глядачів та слухачів, як мислячих громадян, а не споживачів, за допомогою яких генерується прибуток.

Як і суспільні ЗМІ, неприбуткові ЗМІ є надзвичайно важливими. Вони утворюються через самоорганізацію громадян, у тому числі журналістів, редакторів та експертів, які помітили потребу у медіа інформації у їхній громаді, і які через власну громадську, професійну та волонтерську участь виявили бажання сприяти задоволенню такої потреби у спосіб, спрямований на суспільний інтерес та спільні інтереси, а не на отримання прибутку. Незважаючи на важливу роль неприбуткових ЗМІ у розвитку плюралізму, свободи та соціальної відповідальності ЗМІ, а також демократії, існуючих прав людини та активної громадянської позиції, їхній статус у Хорватії є надзвичайно низьким. Розуміння важливості неприбуткових ЗМІ не є достатнім на всіх рівнях. Розвиток неприбуткових ЗМІ у Хорватії обмежується несприятливою законодавчою базою та відсутністю чіткого визначення терміну «неприбутковий засіб масової інформації». Зокрема, неприбуткові ЗМІ неналежним чином віднесли до сфери дії трьох основних законів, що регулюють ЗМІ у Хорватії, в той час як електронні видання (портали) неналежним чином віднесли до сфери дії Закону «Про електронні засоби інформації». На практиці, є поширеною проблема, коли неприбуткові ЗМІ не можуть отримати пільги для роботи. Одночасно з тим, електронні ЗМІ у Хорватії не дотримуються зобов'язань, яких вони набувають після надання їм пільг Радою електронних ЗМІ.

Неприбуткові ЗМІ отримують незначну або практично ніяку фінансову підтримку їхньої

роботи та розвитку. Достатньо лише зазначити, що за винятком декількох неприбуткових веб порталів, у Хорватії відсутнє громадське радіо чи неприбуткове телебачення. Ситуація у країнах Європейського Союзу навпаки цілком інша. Згідно з даними дослідження Європейського Парламенту за 2007 рік, у Голландії, наприклад, функціонує 264 неприбуткові радіостанції та 123 телевізійні станції, тоді як у нашого сусіда Угорщини - понад сотні неприбуткових радіостанцій. Основною причиною відставання Хорватії у розвитку неприбуткових ЗМІ є недосконала законодавча база, яка породжує недостатність цільових ефективних заходів для ініціювання, розвитку та систематичного фінансування проектів, видавців та виробників змістовного наповнення неприбуткових ЗМІ та їхнього співробітництва з іншими ЗМІ, особливо суспільними; а також першорядна роль Хорватського радіо та телебачення у спільному виробництві, перепродажі та розповсюдженні змісту неприбуткових ЗМІ в своїх програмах. Хоча ці питання слід першочергово вирішити у рамках інтегрованої медіа політики, у Стратегії особливо наголошується на важливості Хорватського радіо та телебачення у ствердженні громадянського суспільства, а також зміцненні раніше маргінального соціального статусу та умов для розвитку та сталого функціонування неприбуткових ЗМІ.

ЦІЛІ

- Вдосконалити законодавчу базу та практики проведення консультацій із зацікавленими сторонами у питаннях формування національної політики
- Покращити умови для розвитку партисипативної демократії
- Підняти рівень компетенції серед дітей та молоді щодо залучення до соціального та політичного життя країни
- Активувати участь ОГС у прийнятті рішень на місцевому рівні
- Підвищити обізнаність дітей та молоді щодо переваг волонтерства та збільшити кількість громадян-волонтерів
- Створити передумови для покращення неприбуткового медіа статусу

ЗАХІД 7: ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КОНСУЛЬТАЦІЙ З ОРГАНІЗАЦІЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПРОЦЕДУРАХ ПРИЙНЯТТЯ ЗАКОНІВ ТА ІНШИХ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ

Цей захід буде виконано шляхом виконання 4 дій.

Дія 7.1	Внести зміни до Зводу процесуальних норм Уряду Хорватії, для того щоб він зобов'язував до проведення консультацій щодо проектів нормативно-правових актів (у відповідності до Кодексу практики проведення консультацій) та вимагав надання звітів про проведені консультації разом із законопроектами та іншими законодавчими документами

Виконавчий орган:	Уряд Республіки Хорватія, за пропозицією Державного офісу з питань співпраці із НУО
Строк виконання:	Вересень 2012 року
Необхідний бюджет:	Не потребує додаткового фінансування
Показники виконання:	Затверджені зміни до Зводу процесуальних норм Уряду Хорватії. Так, ст. 29 п.4 зобов'язує подавати звіти про проведені консультації, а п. 5 зобов'язує проводити консультації по пропозиціям щодо проектів законодавства згідно Кодексу та Плану з проведення консультаційного процесу по законопроектах та інших нормативно-правових актах, які мають затверджуватися головами відповідних установ разом із планом законодавчої діяльності.
Дія 7.2	Розробити та використовувати систему регулярного моніторингу реалізації Кодексу практики проведення консультацій на національному та місцевому рівнях

ЗАХІД 8: ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВЧОЇ БАЗИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ НА ПРАКТИЦІ

Цей захід буде виконано шляхом виконання 1 дії.

[...]

III ЗМІЦНЕННЯ РОЛІ ОГС З МЕТОЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1 Надання соціальних послуг організаціями громадянського суспільства

Крім вже загально визнаної ролі організацій громадянського суспільства у захисті та просуванні тем в інтересах громадськості, ОГС все частіше визнаються постачальниками соціальних послуг, а також каталізаторами зайнятості та соціальної єдності на місцевому рівні. Робота організацій громадянського суспільства у сфері соціального забезпечення спрямована на захист вразливих верств населення (діти та молодь, жінки, особи з особливими потребами, особи похилого віку та кволі особи, незайняте населення, жертви насильства, жертви торгівлею людьми, бездомні, особи, що зловживають наркотичними засобами та психотропними речовинами, тощо) та створення умов для інтеграції вигодонабувачів у суспільство шляхом покращення якості їхнього життя та надання допомоги у подоланні соціального відчуження та бідності. Крім того, організації громадянського

суспільства виступають на захист прав деяких груп шляхом здійснення впливу на державну політику та запровадження інновацій у сфері соціального забезпечення; вони мобілізують додаткові людські та фінансові ресурси, в яких необхідно окремо наголошувати на потенціалі роботи волонтерів.

Згідно з документом Ради Європи (2007) «Інтегровані соціальні послуги в Європі», соціальні послуги «включають усі послуги, а) які вважаються такими, що мають особливу значимість для суспільства у цілому, та в яких б) особиста взаємодія між постачальниками послуг та користувачами відіграє ключову роль. За такого широкого визначення, охорона здоров'я, освіта, професійна інтеграція та культурні послуги також стають частиною загальної картини, а не лише типові три сфери – догляд за дитиною у денний час, догляд за особами похилого віку та різноманітні невеликі сфери послуг для груп з певними проблемами.»

Соціальні послуги відіграють ключову роль у попередженні та соціальній єдності – через старіння населення, зміни у складі родини, залучення жінок на ринку праці, яке стає дедалі активнішим, потреба у таких послугах зростає. Разом з тим, потреба у соціальних послугах також зросла внаслідок економічної кризи, оскільки такі послуги можуть послабити вплив криз на окремих осіб і заохочують останніх швидше повернутися до лав робочої сили. ОГС сприяють інтеграції існуючих соціальних послуг, що, в свою чергу, покращує доступ до соціальних прав, зменшує масштаб соціальної ізоляції вразливих груп та сприяє загальній меті зміцнення соціальної єдності. Соціальна єдність – це один з важливих елементів економічного та соціального розвитку кожної країни, оскільки вона прагне до ефективного підходу до економічних ресурсів, створює умови для розвитку потенціалу окремих осіб та груп людей, а також загального економічного потенціалу, що, в свою чергу, стимулює та створює імпульс для подальшого культурного, економічного та будь-якого іншого розвитку суспільства. Один з найважливіших елементів чи цінностей добре структурованого суспільства, на якому ґрунтується соціальна єдність, - це соціальний, соціально-культурний капітал чи капітал громади. Згідно з теорією соціального капіталу та результатами досліджень, проведених у західних демократіях, горизонтальна соціальна взаємодія та спілкування зміцнюють соціальну довіру, підсилюють соціальні зв'язки та розширюють межі соціальних ідентичностей. Все це сприяє інтеграції плюралістичного суспільства. Соціальний капітал включає участь громадян у роботі об'єднань громадян, неурядових організацій, членство у профспілках, роботу у релігійних спільнотах, спілкування у гуртках та клубах за інтересами, добрі сусідські стосунки та подібні випадки.

Через зміни у підході до надання соціальних послуг у Республіці Хорватія, зокрема Хорватія пішла шляхом децентралізації та деінституалізації послуг, для надання яких держава не має достатніх ресурсів, чи у випадках регіональної нерівності у наданні соціальних послуг у місцевих громадах, роль ОГС дедалі стає все важливішою. Отже, необхідно зміцнити спроможність ОГС надавати соціальні послуги. Соціальні послуги, що надаються ОГС, необхідно привести у відповідність до зростаючої складності потреб споживачів шляхом створення збалансованої мережі інституційних та інших форм соціальної допомоги (соціальні послуги, що ґрунтуються на громаді), розробки послуг, що заохочуватимуть маргіналізовані групи до працевлаштування, тобто групи, щодо яких існує ризик соціальної ізоляції, розвитку соціального планування на місцевому рівні, розробки стандартів якості соціальних послуг та

наголошення на потребі в інтеграції соціальних послуг.

Деякі з проблем, з якими стикаються ОГС у процесі реагування на виклики, пов'язані з розвитком соціальних послуг, стосуються обмеженої спроможності з управління проектами менших за розміром ОГС. Робота невеликих ОГС, розташованих у місцевій громаді, часто відбувається у низько розвинутих регіонах із обмеженим доступом до необхідних джерел фінансування / спільного фінансування великих проектів. Більш того, серед обмежень – недостатньо розвинуті людські ресурси для надання професійних соціальних послуг, а також недостатньо розвинена інфраструктура для сталого розвитку ОГС на місцевому рівні.

Хоча у законодавстві існують передумови для надання соціальних послуг організаціями громадянського суспільства, необхідно працювати над підвищенням обізнаності громадськості щодо ролі ОГС у цій сфері, особливо на місцевому рівні, для того щоб забезпечити сталість надання послуг, але й також використовувати потенціал ОГС у соціальному плануванні на місцевому рівні – в якому ОГС повинні бути рівноправними партнерами місцевих та регіональних органів самоврядування та державних установ, що працюють на рівні місцевих громад над визначенням пріоритетів у розвитку соціальних послуг.

Додаткова проблема, з якою мають справу організації громадянського суспільства під час надання соціальних послуг у сфері освіти для дорослих, - це неспроможність видавати державні документи для учасників, що беруть участь у сертифікованих програмах, які виконуються ОГС. Це відбувається через обмеження, встановлені Законом «Про освіту дорослих», внаслідок чого сфера їхньої роботи обмежується, а самостійна сталість їхніх програм є сумнівною. Протягом останніх декількох років (враховуючи процес вступу Хорватії до Європейського Союзу та появу нових можливостей щодо спільного фінансування проектів в рамках Інструменту з надання допомоги країнам, що вступають до ЄС), ця проблема стає дедалі помітнішою, враховуючи активізовану діяльність ОГС з підготовки осіб, щодо яких існує ризик соціального відчуження, до виходу на ринок праці. Неурядові організації розробляють програми та послуги в рамках проектів ЄС, які є добрими і потрібними громаді чи деяким групам населення, проте їхня сталість часто є сумнівною через розбіжності між політикою фінансування проектів за рахунок коштів ЄС та коштів з державного бюджету.

Пам'ятаючи, що волонтерство – це один з найбільш потужних і впливових елементів, що сприяє розвитку та створенню демократичних змін у будь-якому суспільстві, а також економічному розвитку країни, і що волонтерська діяльність істотно необхідна для просування активної громадянської позиції (що обговорювалось у частині II Стратегії), необхідно посилити зусилля, спрямовані на просування волонтерської роботи, і таким чином сприяти соціальній інтеграції користувачів послуг.

Волонтерство існує в різних формах по всій Європі і відображає різні підходи та традиції в країнах-членах Європейського Союзу. Тим не менш, усі ці форми мають спільні властивості. «Маніфест волонтерства в Європі» (Європейський волонтерський центр, 2007) говорить про волонтерство, як про діяльність, яку людина починає робити з власної волі, за власним вибором та мотивацією, без зацікавленості у фінансовій винагороді, з бажанням допомоги іншим та суспільству в цілому через власний внесок до спільних цінностей, без особистого інтересу.

Незважаючи на різні традиції та культурний фон, волонтерство все більше визнається як

важливий каталізатор зайнятості населення та соціальної інтеграції ізольованих соціальних груп, оскільки воно допомагає будувати стосунки між людьми, сприяє розширенню їхніх соціальних мереж та створює можливості для отримання нових знань та навичок. Воно також інтегрує перспективу користувачів в надання соціальних послуг через активну участь волонтерів з громади, що в свою чергу сприяє соціальній інтеграції користувачів соціальних послуг. Згідно з даними CIVICUS щодо Хорватії, лише 17 відсотків громадян Хорватії є членами ОГС, і менш ніж 7 відсотків населення у середньому виконує у якійсь формі добровільну неоплачувану роботу, в той час як волонтерство не визнається чесною у суспільстві. Більш того, помітна така проблема, що заклади системи охорони здоров'я не реагують і не включають волонтерів в свою роботу. У такому випадку ОГС часто виступають медіатором між установами та потенційними волонтерами. Потреба у розвитку спроможності для інклюзивного волонтерства ґрунтується на досвіді, який свідчить про те, що включення соціально ізольованих користувачів до волонтерської діяльності означає кінець їхньої особистої ізоляції та призводить до розширення та укріплення їхніх можливостей, допомоги іншим, розвитку соціальних та професійних навичок та покращення здатності до працевлаштування. Разом з тим, існує проблема загальної відсутності спроможності ОГС розробити високоякісні сталі програми для участі волонтерів.

2. Соціальні інновації та розвиток соціального підприємництва

Крім розвитку соціальних послуг, організації громадянського суспільства можуть зробити свій внесок до соціального та економічного розвитку через ініціювання різних форм соціальних інновацій і особливо через розвиток ініціатив соціального підприємництва.

Соціальні інновації недостатньо розвинені у Хорватії. Хоча організації громадянського суспільства розробили певні рішення і приклади належних практик, які можуть вважатися соціально інноваційними, ці приклади не були задокументовані, і не існує аналізу існуючих соціальних інновацій, внаслідок чого важко говорити про їхній вплив на покращення якості життя громадян Хорватії. Все ще недостатньо визнаною на рівні системи є значимість концепції соціальної інновації, і тому важливо працювати над визнанням соціальної інновації як засобу, що може призвести до позитивної соціальної зміни і бути ефективним у багатьох особливо важливих сферах, таких як працевлаштування, бідність, старіння, родина і політика щодо забезпечення житлом.

Протягом історії людства соціальне підприємництво було пов'язане із низовими організаціями і товариствами. Система цінностей і принципів дії, яких дотримуються неурядові організації, була основною для розробки сучасних концепцій соціального підприємництва. Пронизане цінностями громадянського суспільства, соціальне підприємництво розробило нову гнучку модель сталого розвитку – до моделей розвитку застосовується підприємницький підхід, і вони сприяють загальному соціальному розвитку.

Хоча Республіка Хорватія лише тільки має зробити вибір на користь чіткого визначення соціального підприємництва у її майбутній Стратегії розвитку соціального підприємництва (але також її формулювання: соціальне / громадське / неприбуткове підприємництво, а також додаткові юридичні рішення, які б сприяли розвитку соціального підприємництва), переважне розуміння соціального підприємництва таке, що соціальне підприємництво

вирішує соціальні проблеми шляхом застосування підприємницьких методів, врахування сталого розвитку і використання демократичної системи прийняття рішень (що передбачає солідарність і взаємодопомогу). Більшість прикладів належних практик соціального підприємництва у Хорватії були ініційовані ніким іншим, як організаціями громадянського суспільства (або через утворення окремої юридичної особи, найчастіше товариства чи компанії, що повертає прибутки ОГС, яка її заснувала; або через організацію ініціативи соціального підприємництва в рамках роботи організації – як один з видів діяльності, яку вона впроваджує для забезпечення власної сталості, а також через організацію освітніх програм для фізичних осіб та організацій, зацікавлених у розвитку соціального підприємництва). Існують різні форми проявів соціального підприємництва у Хорватії – від інституційних (форми соціального підприємництва, розроблені через правову базу неурядових організацій, товариств, компаній) через сфери, які вони охоплюють (надання інтелектуальних послуг, виробництво, сільське господарство, туризм, культура, тощо), до способів, через які вони долучаються до вирішення соціальних проблем (групи працевлаштування, щодо яких існує ризик соціальної ізоляції, чи надання послуг соціально вразливим групам, охорона природних ресурсів, сприяння регіональному розвитку і відновлення ресурсів місцевої громади, в якій вони працюють).

Обговорюючи соціальне підприємництво у Хорватії, нам слід пам'ятати про багату традицію шкільних товариств, які існують в початковій та середній школі та установах догляду за дітьми та молоддю. Існує понад 300 шкільних товариств у Хорватії. Хорватська модель товариств пропонує молодим членам можливість прийняти базові «підприємницькі цінності», такі як працьовитість, здоровий глузд стосовно ризиків, формування довіри та вірності у міжособистісних стосунках, а також сили для виконання важких і неприємних рішень, необхідних для спільної роботи і подолання труднощів. Все це може бути додатковим поштовхом до розвитку соціального підприємництва.

Труднощі, з якими ОГС стикаються в роботі, - це недостатні знання і навички в управлінні, фінансуванні та правових аспектах ведення бізнесу та маркетингу ініціатив соціального підприємництва, а також відсутність фінансування для розвитку соціального підприємництва – коштів для ініціювання та розширення ділової діяльності. Існує загальне хибне розуміння концепції соціального підприємництва у банківському секторі, саме тому є лише поодинокі випадки надання позик організаціям громадянського суспільства, які починають новий бізнес на основі принципів соціального підприємництва. Додатковий виклик – це хибне розуміння органами державної влади та місцевими і регіональними органами самоврядування здатності ОГС стати ініціаторами соціальної підприємницької діяльності, що часто було причиною проблем у здійсненні діяльності та відсутності сильнішої підтримки соціального підприємництва у Хорватії.

Для того щоб розробити настільки високоякісну діяльність, спрямовану на розвиток соціального підприємництва, наскільки це можливо, яка відповідатиме потребам та контексту хорватського суспільства, необхідно провести додатковий аналіз / дослідження існуючої ситуації, потенціалу для розвитку і соціального впливу соціального підприємництва. Утримання рівноваги між баченням ОГС і місією, потребою у створенні стабільних джерел фінансування та прагненням створити нову цінність через розвиток

соціального підприємництва може стати особливим викликом для ОГС у майбутньому.

ЦІЛІ

- Забезпечення сталого надання соціальних послуг організаціями громадянського суспільства
- Розробити систему моніторингу та постійного вдосконалення якості соціальних послуг, що надаються організаціями громадянського суспільства
- Більше визнання ролі волонтерства у наданні соціальних послуг
- Збільшити візуальну присутність та визнання роботи організацій громадянського суспільства у сфері соціально-економічного розвитку
- Підтримка розвитку та впливу соціальних інновацій на соціально-економічний розвиток
- Створити законодавчу та інституційну базу для соціального підприємництва
- Розвиток соціального підприємництва, як важеля соціального розвитку та подолання бідності
- Інформування широкого загалу щодо тем з соціального підприємництва
- Збільшення частки працевлаштування у організаціях громадянського суспільства

ЗАХІД 14 ЗАКЛАДАННЯ ВИСОКОЯКІСНОЇ БАЗИ ДЛЯ СТАЛОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Цей захід буде виконано шляхом виконання 6 дій.

Дія 14.1	Визначити критерії та стандарти для встановлення цін на соціальні послуги, що надаються організаціями громадянського суспільства
Виконавчий орган:	Міністерство соціальної політики та молоді
Виконавчий орган:	Державний офіс з питань співпраці із НУО
Початок кінцевого строку виконання:	Вересень 2012 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний бюджет:	Не потребує додаткового фінансування
Показники виконання:	1 Створено робочу групу з підготовки методології встановлення цін на соціальні послуги для обраних цільових груп. 2 Розроблено методологію встановлення цін на соціальні послуги для однієї обраної груп в якості прикладу для адаптації зводу правил щодо регулювання методології встановлення цін на соціальні послуги в інституціях соціальних послуг, чіими засновниками є Республік Хорватія, місцеві та регіональні органи самоврядування, а також щодо цін на соціальні послуги, що надаються ОГС та іншими юридичними та фізичними особами, які отримують платню з державного бюджету країни.

Дія 14.2	Затверджено звіт правил щодо регулювання методології встановлення цін на соціальні послуги в інституціях соціальних послуг, чиїми засновниками є Республік Хорватія або місцеві та регіональні органи самоврядування, а також щодо цін на соціальні послуги, що надаються ОГС та іншими юридичними та фізичними особами, які отримують платню з державного бюджету країни
Співвиконавчий партнер:	Міністерство соціальної політики та молоді
Співвиконавчий партнер:	Державний офіс з питань співпраці із НУО
Початок кінцевого строку виконання:	Березень 2013 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний бюджет:	Не потребує додаткового фінансування
Показники виконання:	1 Затверджено звіт правил згідно положенням Закону про соціальний захист. 2 Система фінансування ОГС, що надають соціальні послуги, забезпечує адекватний рівень якості послуг, але й висуває адекватні організаційні вимоги щодо надання цих послуг та стійкого розвитку надавачів послуг. 3 Список цін на послуги, що надаються ОГС, узгоджено із списком цін на послуги, що надаються інституціями соціального захисту та приватним сектором, і на які було підписано відповідні контракти щодо надання соціальних послуг.
Дія 14.3	Інформування ОГС щодо стандартів якості соціальних послуг

ЗАХІД 15: СПРИЯННЯ РОЗРОБЦІ ВОЛОНТЕРСЬКИХ ПРОГРАМ В ОРГАНІЗАЦІЯХ/ІНСТИТУЦІЯХ, ЩО НАДАЮТЬ СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ

Цей захід буде виконано шляхом виконання 2 дій.

Дія 15.1	Розробити якісні волонтерські програми в організаціях/інституціях, що надають соціальні послуги
Виконавчий орган:	Міністерство соціальної політики та молоді
Співвиконавчий партнер:	Хорватська мережа центрів волонтерів
Початок кінцевого строку виконання:	Червень 2013 року, постійний моніторинг результатів діяльності
Необхідний бюджет:	Не потребує додаткового фінансування

Показники виконання:	1 Кількість волонтерів, що беруть участь у волонтерській діяльності ОГС, що надають соціальні послуги. 2 Кількість волонтерів, що беруть участь у роботі інституцій соціального захисту та інших державних установ, що надають соціальні послуги. 3 Кількість та типи волонтерських програм в організаціях громадянського суспільства, що надають соціальні послуги. 4 Кількість та типи волонтерських програм у інституціях соціального захисту та інших державних установах, що надають соціальні послуги. 5 Засновано систему підготовки та підвищення кваліфікації з управління волонтерською діяльністю для ОГС, а також інституцій соціального захисту та інших державних установ, що надають соціальні послуги.

ЗАХІД 21

ЗАХОЧЕННЯ ВКЛАДУ ОРГАНІЗАЦІЙ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДО СТВОРЕННЯ РОБОЧИХ МІСЦЬ

Цей захід буде виконано шляхом виконання 3 дій.

IV Робота громадянського суспільства та подальший розвиток у міжнародному контексті

У сучасному суспільстві 21-го століття, ми спостерігаємо інтерактивний та цілісний процес розробки, виконання та моніторингу державної політики, який розмножується, коли традиційні рамки (межі) окремих політик не визначені чітко, і одна політика часто перетікає в іншу, отже, конструктивна координація і співробітництво усіх учасників суспільства стає невідворотнім. Крім того, розвиток та діяльність громадянського суспільства у Хорватії не відбуваються у межах традиційних національних кордонів; отже, неможливо розглядати ці процеси ізольовано, за межами міжнародного контексту. У цьому відношенні, ми можемо визнати як мінімум три паралельні процеси, які переплітаються та доповнюють один одного.

i) Через невідворотній вплив глобалізації та зростаючу інтернаціоналізацію проблем та викликів, які виходять за межі традиційної ролі держави в міжнародних відносинах, розвиток громадянського суспільства необхідно розглядати у ширшому контексті міжнародних відносин. У цьому відношенні, традиційний підхід до міжнародних відносин, який включає безпеку, дипломатію та торгівлю, поєднали з цілою низкою різних тем, наприклад, просування і захист прав людини, захист навколишнього середовища, боротьба з бідністю, охорона здоров'я людей (боротьба з поширенням контагіозних захворювань, рівний доступ до лікування, рівний доступ до якісних послуг у сфері охорони здоров'я), тощо. Більш того, крім зростаючої кількості тем у межах міжнародного контексту, процес також включає широку низку учасників, які беруть участь у два способи: або впливають на вирішення певного питання та/або виклику, або стають об'єктом впливу, викликаного здійсненою діяльністю (на них справляється вплив). У цьому процесі традиційні формальні форми спілкування у міжнародних (дипломатичних) відносинах стають дедалі більш відкритими до дій ОГС та їхнього активного залучення, яке, безсумнівно, визнається. Відповідно до глобальних тенденцій та активної участі громадянського суспільства у країнах з віковими демократіями, громадянське суспільство у Хорватії у цілому та ОГС зокрема дедалі активніше

беруть участь в механізмах попередження, вирішення і управління регіональними та/або глобальними проблемами та викликами. Через тенденцію до формального і неформального транскордонного спілкування, формування та утримання контактів та співробітництва у проектах, що становлять спільний інтерес, ОГС мають сильний потенціал сприяти розвитку регіонального співробітництва та стосунків добросусідства.

ii) З іншого боку, протягом останніх десяти років ми спостерігаємо у Хорватії інтенсивний та прискорений процес європейської інтеграції, у межах якого в усіх сегментах суспільства Хорватії були ініційовані комплексні реформи (горизонтальний рівень), а також численні секторальні реформи (вертикальний рівень). Характерними рисами цього процесу є – перетікання його різних сегментів у ширший соціальний та політичний контекст, пряма участь інших учасників суспільства, а також безперечні зміни, що відбулись у практично усіх сегментах суспільства. Отже, не варто розглядати участь громадянського суспільства у Хорватії лише на рівні виконання та/або нагляду за процесом приведення національного законодавства у відповідність до нормативно-правових актів ЄС у межах секторальних реформ, але й у ширшому контексті прийняття європейських стандартів в усіх сегментах суспільства через проведення комплексної реформи. Більш того, конкретна, безцінна та незамінна роль ОГС відображається у донесенні останніми європейських тем до громадян.

iii) Крім того, членство Хорватії в ЄС з середини 2013 року надає додатковий напрямок ролі громадянського суспільства у Хорватії як у межах ЄС, так і в інтенсивному співробітництві із третіми країнами, особливо країнами південно-східної Європи. Виклики, пов'язані із членством у ЄС, передбачають активну участь всього суспільства на всіх рівнях функціонування ЄС (у тому числі, здійснення впливу на політику ЄС через просування та захист національних інтересів та позицій, але також якісну транспозицію та виконання політик ЄС на національному рівні). У цьому відношенні, існують великі очікування стосовно активної участі ОГС у процесі прийняття рішень, ефективного виконання державної політики через роботу з місцевим (національним), європейським та ширшим міжнародним контекстом, а також наступне зміцнення їхньої власної адміністративної спроможності.

З огляду на виклики та складні завдання, що постають із сучасних відносин у міжнародному середовищі, а також на потенціал громадянського суспільства ефективно брати участь у вирішенні цих викликів та складних завдань, Уряд має стратегічну ціль створити передумови для того, щоб організації громадянського суспільства - як гідний довіри та істотно необхідний партнер - мали можливість активно долучатися до здійснення діяльності, спрямованої на досягнення цілей міжнародної політики, за допомогою інструментів попередження, вирішення чи управління регіональними та/або глобальними процесами, а також створити передумови для активного залучення ОГС до процесів вступу до ЄС та членства у ЄС і до процесу участі Хорватії у міжнародному співробітництві задля розвитку.

1 Участь ОГС у досягненні цілей міжнародної політики через механізми попередження, вирішення або управління регіональними та/або глобальними процесами

Через процес глобалізації та сучасні глобальні політичні, військові та економічні процеси, а також очікуване членство Хорватії у ЄС, сфера зовнішньої політики та міжнародні відносини стають дедалі більше центром уваги громадян. Це особливим чином відображається у зростаючому інтересі громадян Хорватії до публічних дебатів щодо конкретних пріоритетів зовнішньої політики Республіки Хорватія.

Отже, припускаючи, що зовнішня політика має першорядну важливість для усіх громадян, і

що Уряд діє у якості координатора із виконавчими повноваженнями приймати рішення у обмеженому колі сфер, ми можемо стверджувати, що існує чітка потреба у щільнішій співпраці ОГС і Уряду (через концепцію так-званої соціальної дипломатії, ОГС роблять свій внесок у формування цілей зовнішньої політики та здійснення діяльності, спрямованої на досягнення таких цілей). Більш того, призначення та активна участь представників ОГС у представницьких та виконавчих органах міжнародних організацій сприймається як участь Хорватії у зовнішній політиці (дипломатії).

Оскільки ціль Хорватії – відігравати активну роль у зовнішній політиці, що виразно відображає позиції її громадян, порівняльними сильними сторонами ОГС є їхня гнучкість та здатність швидко реагувати на критичні ситуації, що сприяє ефективності виконання національної програми та зміцненню участі Хорватії у соціальній сфері міжнародних відносин (наприклад, культурна та освітня діяльність, підтримка демократичних змін, надання гуманітарної допомоги, тощо).

2 Роль ОГС у вступі Хорватії до та членства у ЄС

Процес глобалізації, європейської інтеграції та очікуваного набуття Хорватією членства у ЄС суттєвою мірою сприяли розвитку та дозріванню суспільства Хорватії у цілому протягом останніх десяти років. Зокрема, процес приведення національного законодавства у відповідність до нормативно-правової бази ЄС та прийняття європейських стандартів відображаються у політичному, економічному та інших соціальних процесах.

Більш того, універсальність процесів європейської інтеграції поширюється на майже усі сектори, в яких ОГС беруть участь. Отже, процес вступу до ЄС можна вважати *spiritus movens* чи рушійною силою подальшого розвитку процесів належного врядування, культури діалогу та звичайної практики консультацій між Урядом та неурядовим сектором. Участь представників ОГС у роботі органів, що складають структуру для переговорів щодо вступу Хорватії до ЄС, була очевидною. У цьому процесі, ОГС були визнані важливим партнером Уряду та істотним «множником» у поширенні та донесенні європейських тем до громадян (Комунікаційна стратегія, спрямована на інформування громадськості Хорватії щодо ЄС та підготовку до членства у ЄС, схвалена Парламентом Хорватії 27 січня 2006 року), як щодо рівня технічного пристосування до стандартів ЄС, так і в забезпеченні прозорості процесу пристосування.

Уряд також надав підтримку, спрямовану на зміцнення діалогу між хорватським суспільством та ЄС через створення Спільного дорадчого комітету між Європейським економічним та соціальним комітетом та Республікою Хорватія, який відіграє важливу роль у просуванні позицій громадянського суспільства.

На закінчення, організації громадянського суспільства відіграють важливу роль у плануванні та виконанні програм щодо надання допомоги Хорватії у зв'язку з її вступом до ЄС. Вчасне включення громадянського суспільства у цю сферу є також важливим для належної підготовки до ефективного використання структурних фондів після приєднання до ЄС, особливо Європейського соціального фонду. Хорватія отримала статус країни, що приєднується до ЄС, з моменту підписання Договору про приєднання Хорватії до Європейського Союзу 09 грудня 2011 року; вона утримуватиме цей статус до дня приєднання до ЄС, призначеного на 01 липня 2013 року. Отже, подальше залучення усіх зацікавлених сторін, особливо ОГС, є необхідним для того, щоб Хорватія була максимально готовою до фази членства у ЄС.

Членство Хорватії у ЄС з 01 липня 2013 року представляє собою вирішальну зміну як для громадян Хорватії, так і для усіх учасників, залучених до процесу прийняття рішень на національному рівні. Це також зміна процесу виконання та здійснення нагляду за виконанням усіх прийнятих актів. Зокрема, вже складні функціонування та взаємодія між органами влади та громадянами ускладнюються через включення виміру ЄС до процесу прийняття рішень. У цьому відношенні, ОГС визнаються безцінними партнерами у формулюванні (процес прийняття рішень на рівні ЄС) та виконанні загального процесу європейських справ у Хорватії (його транспозиція до національного законодавства та виконання).

В операційному розумінні, ОГС можуть брати участь на більшій кількості рівнів, які складають плавне ціле у контексті функціонування за умовами членства ЄС: на національному рівні (у формулюванні національних позицій), на європейському рівні (у формуванні правових позицій) та знову на національному рівні (у транспозиції та моніторингу їхнього виконання відповідно до європейських стандартів).

ЦІЛІ

- **Вдосконалення консультативного процесу між представниками ОГС та ключовими виконавцями міжнародної політики щодо відповідних міжнародних та/або регіональних процесів**
- **Підвищення рівня інформування громадян щодо соціально-економічного впливу членства ЄС через роботу ОГС**
- **Забезпечення участі ОГС у розробці програм та використання фондів ЄС, що розраховані на країни, які вступають до ЄС, використання інструментів ЄС щодо політики єднання та програм ЄС; а також у створенні, реалізації та нагляді за реалізацією нових стратегій, програм та інших програмних документів, що відносяться до сфери використання структурних інструментів ЄС**
- **Активніше використовувати можливості хорватських мереж ОГС на європейському рівні та покращувати співробітництва в рамках спільних проектів між хорватськими та європейськими ОГС**
- **Зміцнення та активніше залучення ОГС до планування, реалізації та звітування щодо розвитку міжнародної співпраці Хорватії та заохочення їх мережевого співробітництва із мережами європейських ОГС з метою налагодження міжнародного співробітництва.**

ЗАХІД 23: ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ КОНСУЛЬТАЦІЙ ІЗ ОГС У ПРОЦЕСІ ВСТУПУ ХОРВАТІЇ ДО ТА ЧЛЕНСТВА У ЄС

Цей захід буде виконано шляхом виконання 1 дій.

Дія 23.1	Покращення співпраці між урядом та ОГС у процесі вступу Хорватії до ЄС, шляхом організації консультацій, відкритих дебатів та панельних дискусій з метою аналізу реалізації членських критеріїв, соціально-економічного впливу та переваг членства у ЄС
Виконавчі органи:	Компетентні органи державної адміністрації

Початок кінцевого строку виконання:	Вересень 2012 року
Необхідний бюджет:	Не потребує додаткового фінансування
Показники виконання:	1 Кількість усіх видів консультацій, які було проведено за рік (із описом проведеної роботи).

ЗАХІД 24: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ГРОМАДЯН ЩОДО ПРОЦЕСУ ВСТУПУ ХОРВАТІЇ ДО ТА ЧЛЕНСТВА У ЄС

[...]